

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126 Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Družba sv. Cirila in Metoda vrši važno narodno delo

V čisto zasedeni balkonski dvorani Kazine v Ljubljani so v nedeljo zborovali narodni delavci, ki so združeni v Družbi sv. Cirila in Metoda. Velika udeležba je bila mogoča priča o važnosti poslanstva, ki ga družba opravlja že desetletja.

Redke so pri nas skupščine, na katerih bi javnost zastopali tako številni odlični zastopniki. Bana je zastopal podban g. dr. Majcen, občino podžupan g. dr. Ravnihar, dravsko divizijo podpolkovnik g. Radojkovič, Zvezo naprednih akademskih starešin g. dr. Dolar, akademsko starešinstvo Jugoslovenskega naprednega akademskega društva »Jugoslavije« profesor g. dr. Zalokar, Zvezo kulturnih društev ravnatelj profesor g. Jeran in direktor profesor g. Breznik, slovenske književnike g. Fran Govekar, koroške Slovence g. dr. Fellahner, Proforsko društvo profesor g. Grafenauer, manjšinski institut profesor dr. Čermelj, sokolsko župo ljubljansko br. Merčun, Jugoslovensko žensko zvezo ga. Engelmanova, Kolo jugoslovenskih sester ga. Verdonova, emigrante načelnik g. Sancin, »Sočo« nadzornik g. Urbančič. Svoje zastopnike pa so poslala tudi številna narodna in napredna društva. Odposlanci za skupščino so prišli iz vseh krajev Slovenije. Mnogi so se opravičili in poslali pozdravne brzojavke. Brzojavno je skupščini želel uspeh tudi minister g. dr. Albert Kramer.

Skupščino je otvoril prvomestnik g. inž. Janko Mačkovšek. Z navdušenjem so zborovalci sprejeli njegov predlog, da se pošlje mlademu ralju Petru II. pozdravna in vdanostna brzojavka. V svojem govoru je prvomestnik nato poudaril, da je narodnoobrambena dela čedalje več in da postaja čedalje bolj neodložljivo. Prečital je imena umrlih članov, odbornikov in dobrotnikov ter se zlasti spomnil Celjanov, pokojnega nadučitelja Franja Kranjca in vladnega svetnika Emilijana Lileka, ki sta stala oba na braniku domovine na ogroženem severu in bila velika dobrotnika družbe. Prvomestnik je z izbranimi besedami poveljal tudi spomin ustanovitelja družbe in njenega voditelja v prvih desetletjih Toma Zupana, ki se je rodil pred 100 leti v Smokuču pri Breznici na Gorenjskem. Zborovalci so počastili spomin umrlih sodelavcev s klici »Slava jim!« Prvomestnik je nato očrtal dobo, v kateri mora družba in vsak zaveden Slovenec delati in se žrtvovati za blagor skupnosti.

»Preživljali smo kot narod neprimerno hujše čase od današnjih, je zaključil svoj govor, »preko jugoslovenskega ozemlja so se v davnem in nedavnem času vsipale sovražne vojske in na naših narodnih tleh so se bile mnoge in velike bitke. Ali niti to, niti mnoga stoletja tujega jarma niso mogla pokončati plemenite snovi našega narodnega svojstva. Onemogla so mogočna carstva, zrušile so se neprijateljske carevine, a ostal je narod in vstala je Jugoslavija. To nam bodi v izpodbudo. V izpodbudo in pouk pa bodita tudi neugnano delo in vera naših duhovnih velikanov in vodnikov, ki niso nikdar omahovali.«

Sledili so pozdravi zastopnikov. V imenu mestne občine je spregovoril g. dr. Ravni-

har, ki je poudaril, da je bila Družba sv. Cirila in Metoda bila potrebna in je še potrebna slovenskemu narodu kot preizkušena braniteljica najdražjih svetinj našega naroda. Z izbranimi in navdušenimi besedami so želeli skupščini mnogo uspeha tudi v nadaljnjem delu g. Pipan za starešinsko organizacijo »Preporoda«, ga. Engelmanova v imenu narodnega ženstva, g. Jože Danev za kmečke fante in dekleta, akademik g. Švajger za akademsko napredno društvo »Jugoslavijo«, akademik g. Smole za akademsko društvo »Edinstvo«.

Ravnatelj g. Mirko Gruden je prečital obširno tajniško poročilo o uspešnem delu družbe v preteklem letu. Blagajnik g. Avgust Ludvik je poročal o blagajniškem poslovanju, ki izkazuje 766.422 din dohodkov in 725

tisoč 521 din izdatkov, torej 40.901 din prebitka. Mestna občina in banovina sta naklonili družbi izdatno podporo. V imenu nadzornega odbora je predlagal profesor Albert Slič razrešnico odboru za vzorno vodenje poslov. Predlog so zborovalci sprejeli z odobravanjem.

Pri volitvah prvomestnika je bil ponovno izvoljen za nadaljnja tri leta dozdašnji zasluzni in požrtvovalni prvomestnik g. inž. Janko Mačkovšek. Zborovalci so mu z vzkliki izrazili svojo hvaležnost za dozdašnje delovanje. Tudi ostalo vodstvo družbe je bilo ponovno izvoljeno, le v nadzorni odbor sta prišla na novo odvetnik g. dr. Fettich in veletrgovec Anton Verbič.

Po končanem zborovanju so zborovalci odšli pred spomenik kralja Aleksandra I. Zedinitelja ter se poklonili njegovemu spominu. V imenu vseh je položila na spomenik lep šopek vrtnic ga. Tomšetova. S trikratnim vzklikom »Slava!« so se naši najbolj vneti in požrtvovalni narodnoobrambni delavci poslovili od velikega kralja.

Pred 22 leti je bila prebita solunska fronta

V nedeljo je minulo 22 let, ko so med silnim grmenjem srbskih topov junaške srbske čete z jugoslovenskimi dobrovoljci pod vodstvom takratnega regenta in pozneje velikega jugoslovenskega kralja Aleksandra prebile solunsko bojišče. Nato pa so zmagovalci v naglem pohodu osvobodili Srbijo in utrlji pot k svobodi nam vsem, ki živimo danes v svobodni kraljevini Jugoslaviji.

V današnjih usodnih časih, ko moramo biti vsak trenutke pripravljene na obrambo domovine, se spominjamo trum naših padlih junakov, ki so umirali za svobodo z žarom v očeh. Fantje in možje takrat niso vpraševali, kakšna bo notranja ureditev svobodne

domovine, temveč samo, kako velika in kako močna bo.

Kadar je domovina v nevarnosti, mislimo samo na obrambo, kakor so mislili vsi naši borci v svetovni vojni. Strašne so bile žrtve srbskega naroda za svobodo nas vseh. Ali v teh resnih časih mislimo vsi na to, s kako nezlomljivo voljo in s kakšno neomahljivo domoljubnostjo so se srbske in z njimi slovenske in hrvatske dobrovoljske čete borile za domovino. Večna jim slava! V tihem spominu na vse te žrtve moramo skleniti pri sebi, da se bomo enako borili, če bo kdaj treba. Ne bomo delali sramote spominu mrtvih junakov!

Nesorazmerje cen v škodo malemu kmetu

Prejeli smo:

Jasno je, da mestno prebivalstvo in industrijsko delavstvo ne zmoreta visokih cen živežu. Zato je prav, da se skuša val draginje zaježiti. Toda ta borba proti draginji bridko zadene običajno le malega kmeta, kar dokazujejo prav dogodki zadnjih dni. Žito in moka sta se silno podražila, toda cene krompirju, zelenjavi in sočivju skušajo po naših mestih čim bolj znižati.

Vse, kar naš mali kmet kupi, je strahotno drago, a tisto malo, kar ima odvišnega za prodajo, naj bo čim bolj poceni. Žito je seveda drago, ker ga prideluje veleposestnik, a ceno krompirju so določili po nekaterih naših mestih na okoli 1.50 din za kilogram. To nesorazmerje cen je huda krivica za našega malega kmeta.

Prav bi bilo, da bi se cene sploh vsemu blagu znižale. Vesel bi bil tega dejstva poleg vseh drugih gotovo tudi naš kmet in ne bi

obupaval, če bi prodajal tudi sam svoje pridelke ceneno. Zniža naj se cena žita. Pritisniti bi bilo treba z vsemi sredstvi na izkoriščevalce usodnih časov. Seveda so veleposestniški imetniki žitnih zalog bolj organizirani kakor siromak kmet, ki ga je lahko pritisniti ob tla.

To krivično razmerje med cenami je važno vprašanje, ki ga je treba urediti, da ne bo spet mali kmet tisti, ki bo moral nositi največje breme v zdajšnji splošni stiski. Predvsem bi bilo treba z vsemi sredstvi zatreti vsako špekulantsko prekupčevanje z živim, kar bi živež močno pocenilo v korist rabnikom, a pridelovalci bi vendarle lahko malo draže prodajali pridelke.

**Postani in ostani
član Vodnikove družbe!**

Bedno životarjenje rudarskih upokojujencev

O tem smo že nekajkrat pisali. Tudi drugo časopisje se je že pogosto razpisalo o tem vprašanju, ki bi ga sploh ne smelo biti, saj je vendar čisto neverjetno, da je mogoče pustiti stare izčrpane ljudi, ki so vse življenje garali, da zdaj počasi in zanesljivo umirajo za lakoto. Naj navedemo samo primer:

Nekje živi upokojenec bratovske skladišnice, ki je zaradi neozdravljive bolezni izčrpan in docela nesposoben za delo. Prejema okrog 200 din pokojnine na mesec zase in za svojo ženo, za skromno stanovanje zunaj mesta pa mora plačevati 250 din na mesec. Zdaj nastane vprašanje, ali naj stanovanje opusti in stanuje pod milim nebom, tistih 200 din pa porabi za življenje, za kar znesek

še daleč ne zadostuje, ali pa naj obdrži stanovanje in životari še dalje kakor doslej. Njegova žena, ki je tudi slabotna in izčrpana, se po svojih močeh trudi, da si prisluži kakšne dinarje. Kako pa bo, če bo draginja še dalje naraščala?

Veliko dobroto bi storili pristojni činitelji, če bi zdaj, ko so prišli že vsi drugi na vrsto, pretehtali tudi obupni položaj takih ljudi, ki si ne morejo več redno zaslužiti vsakdanji kruh in morajo živeti le od milosti drugih. Ukrenejo naj torej, da bo tudi bratovska skladišnica pokazala razumevanje za te ubožce in povišala pokojnine onim, ki še niso bili deležni povišanja.

Španija je še zmeraj razdejana

Ce se bližaj Barceloni, najpomembnejšemu španskemu pristanišču in največjemu španskemu mestu z letalom, je nedavno pisal neki švicarski novinar, opaziš takoj, da nekaj ni v redu. Nad pristaniščem ti pade pogled na tri zgorele parnike, na razdejano plinarno, na številne porušene hiše in skladišča.

Z letališča te pripelje prastar avtobus v 12 km oddaljeno mesto. Ceste so v strašnem stanju, ljudje prebivajo v luknjah in razvalinah, delavci nekje popravljajo uničen most, polje je gole. V kavarni popiješ skodelico kave in se začudiš, ko ti glavni natakar vrne drobiž, ki sestoji iz novca za 10 centimov, treh raztrganih vozniških listkov za tramvaj, vozovnice za podzemsko železnico in dveh dveh zmečkanih znamk. Na vprašanje ti glavni natakar odgovori, da drobiža skoro ni več in da si morajo pomagati na ta način.

Večina ljudi je slabo oblečena, čeprav so Španci znani, da jim je dobra obleka življenska potreba. Vsepovsod je polno invalidov in beračev.

Španija ima triletno državljansko vojno za seboj. Govoriš z ljudmi in izveš o uničujočih

učinkih, ki jih je imelo 400 zračnih napadov na mesto.

Kako je z obnovo? Sirovin ni. Radi bi obnavljali, pa ne morejo. Premoga ni, zato je malo plina in zato je tudi razsvetljava slaba. Avtobusov torej le malo voziti, ker ni gum. Ne morejo jih naročiti, ker ni denarja. Primanikuje tudi ležaj. Mnogo se jih je izgubilo med državljansko vojno. Veliko oviro pomeni za sedanjo špansko vlado seveda tudi vojna v Evropi in Afriki.

Na sprehodu skozi mesto opaziš, da je vse zelo drago in da mnogo reči sploh ni. Dobiti Najgrozotnejšo sliko vojne kaže Barceloneta, pristaniško in ribiško predmestje Barcelone. Nepopisno je razdejavanje, ki so ga tu povzročili letalski napadi. V ozkih uličicah je morala imeti vsaka bomba strahoten učinek. Polovica tega mestnega dela je razdejana; a na obnovo še ni misliti. Toliko je še važnejših in nujnejših reči, ki jih je treba prej storiti.

V novi Španiji je treba sploh skoro vse na novo zgraditi. Vlada je izdala številne odloke za to obnovitveno delo. Minila pa bodo leta, preden bo dežela dobila svoj prejšnji obraz. Izčrpanost, ki teži na vseh, je neznanska.

Švedi so med najpoštetnejšimi narodi na svetu

Kdor je kdaj potoval po Švedskem, se lahko presrečen ugotovil, da potniki iz spalnih vagonov brez vsake bojazni obešajo svojo obleko, v kateri puščajo denar in ure zunaj na hodniku. Nič ne niti ne pomisli na to, da bi se utegnili kaj nevsedečnega zgraditi. Švedi so tudi zelo ponosni na to narodno lastnost, na poštenost, ki je pri njih že stara navada.

Že v srednem veku so imeli na Švedskem v vsakem mestu vsaj eno shrambo najde-

nih predmetov. Lastnik je prišel čez nekaj dni tja in če je našel v shrambi izgubljeno reč, je vrgel v puščico v kotu novčič. Tako zbrani denar so porabili za nove shrambe.

Kralj Adolf Gustav je hotel nekoč preizkusiti poštenost svojega ljudstva. Dal je narediti tisoč enakih prstanov velike reže in jih skrivaj dal položiti na razne kraje v državi. Od tisoč prstanov so našli v shrambah za izgubljene reči 979. Kralj je bil s to preizkušnjo lahko zadovoljen.

V Nemčiji izdelujejo iz krompirjevke papir in tkanine

V Nemčiji izdelujejo papir ne samo iz lesa, temveč tudi iz krompirjevih stebel in listov. Zdaj, ko je vojna, skušaj ov Nemčiji vsako reč do skrajnosti izkoristiti. Te dni je v nemškem časopisju izšel zanimiv članek, ki ugotavlja, da se časopisni papir izdeluje že čisto iz krompirjevih listov. Pravijo, da je prvi prišel na to misel državni kancelar Adolf Hitler. Prve poskuse s tem so naredili ob Hitlerjevih navzočnosti v Turingiji. Obnesli so se, kakor pravi časopisje, proti pričakovanju sijajno. Toda doslej se ni posrečilo dobiti iz krompirjevih listov samo papir,

temveč tudi druge, morda še potrebnejše reči, kakor na primer blago za ženske in moške obleke. Ker sade v Nemčiji mnogo krompirja, je zmerom na razpolago dovolj sirovin.

Izkazalo se je, da je blago, narejeno iz krompirjevih listov, tudi zelo trpežno, nič manj kakor druge vrste blaga. Nemško gospodarstvo je na ta način našlo nov vir sirovin, ki jih ni prej nihče porabljal za kakšno koristnejšo reč, temveč so jih smatrali za odpadke, s katerim niso vedeli kam. Navadno so krompirjeva stebila in liste sežigali

po njivah in na ta način imeli vsaj nekaj koristi, ko so njihov pepel razmetavali po njivah kot gnoj.

Časopisje piše, da zdaj delajo s krompirjevko še nove zanimive poskuse, ki naj pokažejo, ali je možno iz te tvarine in iz podobnih odpadkov izdelovati še kaj drugega razen papirja in blaga za obleko.

Zaloigra vojnega ujetnika

Murska Sobota, septembra

Matija Horvat iz Otovcev v Prekmurju se je pred svetovno vojno poročil. Nastala je svetovna vojna in Horvat je moral k vojakom v Galicijo. Ze pri prvem spopadu je prišel v rusko ujetništvo, odkoder se ni mogel javiti domačim. Preteklo je 10, preteklo je 20 let, odkar je Matija Horvat šel k vojakom, toda o njem ni bilo glasu. Vsi so bili prepričani, da je že davno mrtev, in so ga medtem tudi razglasili za mrtvega. Njegova žena se je vnovič omožila in je v drugem zakonu tudi rodila otroka.

Pred dvema letoma pa se je pogesani Matija Horvat nenadno vrnil domov. Želja, da bi spet videl domačo grudo, je bila tako močna, da je tvegal nevarno pot iz Rusije. Razumljivo je bilo njegovo razočaranje, ko se je vrnil domov in našel na svojem posestvu drugega gospodarja. Nikakor mu ni šlo v glavo, da je uradno razglašen za mrtvega. Terjal je svoje nesrečno nazaj in se spustil v pravdo.

Po mnogih razpravah je naposled dobil Horvat svoje posestvo nazaj, vendar zadolženo do vrha. Upniki so predlagali dražbo, ki bi se morala izvršiti te dni. Horvat seveda s tem ni bil zadovoljen. Na dan dražbe je prišel v Mursko Soboto in zahteval, naj dražbo ustavi. Sodišče mu seveda ni moglo ugoditi. Horvat je razjarjeno stopil v sobo sodnega predstojnika g. dr. Šumenjaka in ponovil svojo zahtevo o ustavitvi dražbe. Ko tudi sodni predstojnik ni mogel ugoditi njegovi želji, je Horvat dvignil palico in zamahnil proti g. predstojniku, ki se je pa hitro umaknil, da se je izognil udarcu.

Matijo Horvata so aretirali in oddali v zapore okrožnega sodišča. Dvajset let je živel z doma in ko se je vrnil z ujetništva v domovino, da bi spet naprej obdeloval svoj košček zemlje, je bilo posestvo v drugih rokah. Huda je njegova usoda in zdaj bo se kaznovan, ker se je spozabil nad uradno osebo, ki po vrhu vsega ni prav nič kriva njegovega gorja. Bilo bi pa nedvomno umestno, da se v takih in podobnih primerih, kakor je ta, ljudem na kakšen način pomaga. Saj je nedvomno žalostno, da človek takole brez lastne krivde pride ob svoje imetje.

ZVER

Učitelj: Otroci, katera zver hodi ponoči okrog oglov in oprezuje? No, povej Speica! Speica molči.

Melhijorček: »Jaz pa vem, gospod učitelj; to je Klobuštrinov Aleš, ki vsako noč hodi pod oknom naše Kunigunde.«

Učitelj (v zadregi): »Melhijorček, Melhijorček Klobuštrinov Aleš vendar ni zver!«

Melhijorček: »Pa jel! Naš očka je rekel, da bo to prekleto zver ustrčil.«

D o p i s i

ZAGORJE (Smrtna kosa.) V Toplicah se po kratki bolezni preminil 25letni Janjo Kelnar, sin rudarskega upokojujencev. Janjo je bil izučeni ključavničar in je bil zadnje čase zaposlen v Zagrebu. Zaslužil je dobro in pomagal staršem, ki bi sicer živeli v bedi, saj oče prejema le majhno pokojnino. Kakor mnoge, je tudi njega poklicala domovinska dolžnost. Usoda je hotela, da se je nevarno prehladil in vsa zdravniška pomoč je bila zaman. Te dni so ga ob številni udeležbi občinstva pokopali na župnem pokopališču. Vsi pomilujejo njegovo prerano smrt in sočustvujejo z njegovimi starši.

Politični pregled

Zadnje dni so

nemška letala neprestano napadala London, kar se smatra za uvod v nemško ofenzivo na Anglijo.

Kakor poročajo, je bilo doslej od bomb iz nemških letal uničeno v Londonu kakih 2000 zgradb, huje poškodovano okoli 3000 in laže poškodovano okoli 10.000. Vseh zgradb ima London približno en milijon. Ubito je bilo v prvi polovici septembra v Angliji okrog 2000 civilnih oseb, ranjeno pa okoli 8000. Od teh odpadejo kar štiri petine na sam London. Kakor javljajo zadne vesti, so Nemci začeli s francoske obale celo streljati v London. So to posebni težki topovi, ki nesejo v tako razdaljo. Na drugi strani pa so tudi angleška letala napadala razne nemške kraje, med drugimi Berlin. Posebno hud napad so po angleških vesteh izvršila te dni angleška letala na pristanišča ob Rokavskem zalivu, kjer se zbirajo nemške čete za vpad v Anglijo. Kakor poročajo Angleži, so nemški protiletalski topovi in lovska letala zbili vrsto nemških bombnikov na tla, a tudi Nemci govorijo o znatnih izgubah angleških letal.

Vrhovno poveljstvo angleške vojske na Bližnjem vzhodu je objavilo sporočilo, da so italijanske čete vdrle na egiptski tla.

Zasedle so ruševine zapuščenega mesta Soluma in ruševine Musala. Angleške oklopne edinice opazujejo in napadajo italijanske čete. Kakor poroča švicarski list »National-Zeitung« iz Rima, Italija ne vodi vojne proti Egiptu, temveč nastopa samo proti sovražnim angleškim silam, ki imajo svoja letalska in pomorska oporišča na egiptskem področju. Za zdaj med Italijo in Egiptom ni vojnega stanja, temveč so samo prekinjeni državniški odnošaji.

Zadnje vesti, ki prihajajo iz Italije, javljajo,

da Italijani dalje prodirajo v Egipt.

Zasedli so že Sidi Barani, 60 milj vzhodno od libijske meje. Odtod prodirajo dalje proti jugu v Egipt.

Ameriški kongres je

dokončno odobril zakonski osnutek o uvedbi obvezne vojaške dolžnosti v Zedinjenih državah.

Kakor poročajo, je predsednik Roosevelt že podpisal zakonski predlog, ki je postal pravomočen Reuter doznava, da bo že 1. novembra vpoklicanih prvih 75.000 rezervistov na podlagi novega zakona. Ko je kongres dokončno odobril zakon o uvedbi obvezne vojaške službe v mirnem času, je prejel od predsednika Roosevelta predlog za odobritev dodatnega zneska za vojsko nad 1733 milijonov dolarjev. Od tega bo 24 milijonov porabljenih za tehnično izvedbo uveljavljenja vojaške dolžnosti.

Angleški radio je poročal iz Carigrada, da pripravlja nemški kancelar Hitler

novi mirovni ofenzivo.

Te vesti prinašajo potniki, ki prihajajo iz Nemčije v Carigrad. Baje bo podal Hitler novo mirovno izjavo. Po zatrjevanju omenjenih potnikov iz Nemčije, bi Hitler želel izogniti se vojni med zimo in se prav tako izogniti neposrednemu napadu na Anglijo.

General Antonescu je v soboto ponoči sestavil

novi rumunsko vlado, v kateri je šest članov Železne garde.

Sam je prevzel predsedstvo vlade in ministrstva za vojsko, vojno mornarico in letalstvo. Podpredsednik vlade je postal vodja Železne garde Horia Sima.

Po vesteh, ki prihajajo iz Vichyja, računajo tam

z možnostjo, da bo nemška vojska v prihodnjih dneh zasedla tudi še vsi doslej nezasedeno Francijo.

Francozi menijo, da bi se s tem položaj za Francijo samo izboljšal, ker bo vsaj odstranjeno zdajšnje nevzdržno stanje, ko so zveze med zasedeno in nezasedeno Francijo čisto prekinjene.

Kakor poročajo iz Sofije in Bukarešte so v obeh mestih

ratificirali sporazum o odstopu Južne Dobrudže Bolgariji.

S tem je bila rešena tudi tehnična stran spora nje bolgarske vojske v Dobrudžo.

Nedavne volitve v švedski državni zbor so pokazale nasledni izid: Desničarji so dobili 503.408 glasov in 23 mandatov (izgubili so dva mandata), ljudska stranka 268.920 glasov in 23 mandatov (štiri manj kakor doslej), agrarci 341.353 glasov in 28 mandatov (osem manj), socialni demokrati 1.527.631 glasov in 134 mandatov (22 več kakor doslej), švedski socialisti 18.354 in nobenega mandata (izgubili vseh šest dosedanjih), komunisti 100.349 glasov in osem mandatov (dva manj kakor doslej).

Socialno-demokratska stranka je dosegla s tem veliko zmago in razpolaga zdaj v švedskem državnem zboru s 134 nasproti 86 mandatov vseh drugih strank.

Švedska socialno-demokratska stranka se zavzema za politiko nevtralnosti, vendar pa obenem zahteva skrajno oboroževanje. Nevtralnost, ki je bila osnovna črta dozdajšnje vladne politike, bo ostala tudi v bodoče.

Zadnje dni

se je mednarodni položaj Grčije znova poostiril.

Že nekaj dni terja bolgarski tisk izhod Bolgarije na Egejsko morje. Te dni so se tudi v italijanskem tisku spet pojavile zahteve po severnem delu Epira. Glede na to je grška vlada pozvala pod orožje štiri letnike obveznikov.

Vojaški strokovnjak ameriškega lista »New York Herald Tribune« major Elliot piše da Angleži navzlic vsemu prizadevanju danes ne morejo imeti pripravljene dvomilijonske vojske, ki bi se mogla postaviti po robu nemškim četam. Anglija bi mogla preizkušeni nemški divizijam zdaj postaviti nasproti kvečjemu 12 svojih divizij, na katere se v polni meri lahko zanese.

Anglija bo morala zato vse napade na svoje ozemlje že v kali zatreti,

z bombnimi napadi onemogočiti vkrcanje nemških čet in z letalskimi napadi uničevati posamezne čete nemške vojske, ki bi se jim navzlic temu posrečilo izkrcati se na obali. Kakor hitro bi se večjim nemškim četam posrečilo izkrcanje, bi to pomenilo za Anglijo skrajno nevarnost. Upi Angleže, da se ji posreči zavrniti grozeči napad, so odvisni od tega, ali more angleška vojna mornarica skupaj s svojim letalstvom zabraniti prevoz napadaških čet.

United Press je objavil vest iz Moskve,

da bo morda bivši komisar za zunanje zadeve Litvinov v kratkem spet nadomestil Molotova v komisariatu za zunanje zadeve,

kar bi pomenilo veliko spremembo v ruski mednarodni politiki. Potrjena pa ta vest še ni.

Po United Pressu je angleška vlada

predložila Rusiji ureditev spornih vprašanj med Anglijo in Rusijo, nastalih zaradi priključitve baltičkih držav k Rusiji.

Medsebojne terjatve naj bi se uredile na ta način, da bi Anglija dobili štiri milijone funtov zlata, ki so ga v Angliji shranile narodne banke baltičkih držav in pet in pol milijona funtov kot odškodnino za angleške investicije na Letonskem in v Estoniji. Dokončno naj bi se to vprašanje uredilo po vojni. Poleg tega pa bi Anglija vzela v najem 30 do 40 estonskih in letonskih ladij, ki so zdaj zasidrane v angleških pristaniščih. Sovjetska vlada zaenkrat še ni odgovorila na te angleške predloge.

Iz Budimpešte poročajo,

da so madžarske čete že zasedle vse transilvansko ozemlje, ki ga je Madžarski morala odstopiti Rumunom.

V Budimpešto je odpotovalo rumunsko od-

poslanstvo, da uredi vprašanja, ki so v zvezi z odstopom severne Transilvanije Madžarski.

Vojno poročilo kitajskega poveljstva govori

o velikih napadih japonskih letal na kitajsko glavno mesto Čungking.

V četrtek dopoldne, ko je bilo lepo vreme, so Japonci izkoristili dan in izvršili najmočnejši letalski napad z vseh strani. Naleteli pa so na močan protiletalski ogenj, ki je prisilil japonske bombnike, da so se umaknili v veliko višino. Bombe, ki so jih vrgla japonska letala, so poškodovale več modernih zgradb kitajske vlade. Število ljudskih žrtev pa je bilo razmeroma majhno, če se upošteva, da je napadalo nad 100 bombnikov. Isto poročilo trdi, da je nad 300.000 kitajskih četnikov, ki se vojskujejo za japonsko fronto v zasedenih krajih severne Kitajske dobilo povelje, da začnejo spet rušiti železniške proge, napadati vojake in uničevati prometne zveze, municijska skladišča in mostove. Z južne Kitajske javljajo, da so četniki že pričeli delati preglavice japonski vojski zlasti in južnozahodnih delih Kantona. Samo v enem spopadu med kitajskimi četniki in japonsko redno vojsko so Kitajci pobili 300 japonskih vojakov.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na mariborskem sejmu so se trgovali za kg žive teže: debeli voli po 7 do 8, poldebili po 5.75 do 7, plemenski po 6.50 do 8, biki za klanje po 5.50 do 7, klavne krave debele po 5.50 do 7, plemenske po 5.50 do 7, krave za klobasarje po 4 do 5, molzne krave po 6 do 8, breje po 5.50 do 7, mlada živina po 6.50 do 8, teleta po 7 do 9 din; na sejmu v Kranju: voli in telice I. po 9, II. po 8, III. po 6.75, krave I. po 8.25, II. po 7, III. po 6, teleta I. po 9, II. po 8 din, v Kamniku: voli I. po 8.50, II. po 7.50, III. po 6, telice I. po 7.50, II. po 6.50, III. po 5, krave I. po 7, II. po 5.75, III. po 4.75, teleta I. po 9, II. po 8 dinarjev.

SVINJE. V Mariboru: špeharji po 9.25, pršutarji po 14, v Ptujju: špeharji po 11, pršutarji po 10, v Kamniku: špeharji po 12 do 13, pršutarji po 10 din za kg žive teže.

KRMA. V Kamniku: seno 100 do 150, v Ptujju seno 75 do 100, slama 45, v Mariboru: seno 80, slama 40, v Kranju: lucerna 150 do 175, seno 150, slama 75 din za 100 kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 34 do 38, oprana 38 do 44 din za kg.

SIROVE KOŽE. V Kamniku: goveje 14 do 17, telečje 19 do 20, svinjske 6 do 8, v Kranju: goveje 16 do 18, telečje 20, svinjske 8 do 12, v Mariboru: goveje 14, telečje 20.50, svinjske 7, v Ptujju: goveje 13, telečje 16 do 18 din za kg.

VINO. V ptujjskem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 5.50, finejše sortirano pa po 7 do 8 din za liter.

ZABELA. V Kranju: sveža slanina 24, svinjska mast 25, v Mariboru: slanina 18 do 20, svinjska mast 22, v Kamniku: slanina 20 do 22, svinjska mast 22 do 24, v Ljubljani: prekažena slanina 25 do 30 din za kg.

KAJCA. Cene so že čez dinar, vendar se zelo razlikujejo med posameznimi kraji Slovenije. Gibljejo se med enim in poldrugim dinarjem za kos.

KROMPIR. Cene v Sloveniji se gibljejo od 150 do 250 din in več za 100 kg. V večjih mestih so krompirju postavili prisiljene cene okoli 150 din za 100 kg.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah 16. septembra (prve številke službeni tečaj, druge v oklepajih tečaj na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 178.27 do 181.47 (za 220.40 do 223.66) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.95 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.10 do 10.20 (za 12.48 do 12.58) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 439 do 440 din.

Sejmi

23. septembra: Boštanj, Bučka;
24. septembra: Slovenska Bistrica;
25. septembra: Krka-Podbukovje;
28. septembra: Lendava.

Drobne vesti

= **Cena pšenice v dravski banovini.** Banjska uprava odreja na podlagi navodil Prizada, da se lahko za pšenico, ki je pridelana v dravski banovini, zviša cena za 27 dinarjev pri metriskem stotu. Navedeni pribitek predstavlja izenačenje cene domače pšenice s cenno vojvodinske pšenice, ki je zaradi voznine do slovenskih postoj za toliko dražja.

= **Redno jesensko licenciranje bikov in mrjascev.** V črnomeljškem okraju: četrtek 19. t. m. ob 8. zjutraj v Dragatušu, ob 11. dopoldne na Vinici in ob 15. v Starem trgu, petek 20. t. m. ob 9. zjutraj v Metliki za občine Metliko mesto, Metliko okolico, Gradac in Radatoviče. V okraju Maribor levi breg: v četrtek 19. t. m. ob 9. dopoldne pri Mariji Snežni za občino Veliko; ob 13. pri Sv. Ani v Slov. goricah za občino Sv. Anjo v Slov. goricah, v ponedeljek 23. septembra ob 8. dopoldne pri Sv. Petru za občino Košake, ob pol 10. dopoldne pri Sv. Marjeti ob Pesnici za občino Sv. Marjeto ob Pesnici, ob pol 12. dopoldne pri Sv. Jakobu v Slov. goricah za občino Sv. Jakob v Slov. goricah, ob 15. v Jarenini za občino Jarenino, v sredo 25. t. m. ob 8. dopoldne na Ranci za občino Pesnico in Košake, ob 10. v Št. Ilju v Slov. goricah za občino Št. Ilj v Slov. goricah, ob 14. v Kamnici za občino Kamnico, ob pol 16. v Selnici ob Dravi za občino Selnico in v četrtek 26. t. m. ob 8. v Sp. Dupleku za občino Duplek, ob 10. dopoldne v Zg. Sv. Kungoti za občino Zg. Sv. Kungoto in Sv. Križ nad Mariborom, ob pol 13. pri Sv. Juriju ob Pesnici za občino Sv. Jurij ob Pesnici, ob 15. za občino Svečino.

= **Zimska kmetijska šola pri Sv. Juriju ob južni železnici** začne svoj prvi tečaj 4. novembra ter sprejme vanj do 24 učencev. Ta tečaj bo petmesečen in bo trajal do 31. marca 1941. Učenci, ki ga dovršijo, bodo prihodno jesen sprejeti v drugi tečaj, ki bo trajal prav tako pet zimskih mesecev. Prednost zimske kmetijske šole je v tem, da se kmečki sinovi pozimi teoretično in delno praktično izobrazijo v vseh kmetijskih panogah, poleti pa pomagajo doma na kmetiji. Tako ima kmet zanesljivega delavca doma tedaj, ko ga najbolj potrebuje. Druga pred-

nost je v tem, da kmečki gospodar laže poravnava v enem letu obsrbovalnino za pet mesecev kakor pri celotni kmetijski šoli za enajst in pol meseca. V zimsko šolo se sprejme najmanj 16 let stari sinovi kmečkih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na domači kmetiji. Prošnji za sprejem je priložiti: krstni list, domovnico, zadno šolsko spričevalo, spričevalo o nornosti, izjava staršev, odnosno varuha (banovinski kolk za 4 din), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja ter izjavijo, da ostane prosilec po dokončani šoli na domači kmetiji, naposled davčno ali občinsko potrdilo (brez kolk) o velikosti posestva in višini letnih neposrednih davkov; to pa zaradi dosege banovinskega prispevka. Navesti je tudi natančen naslov prosilca in zadno pošto. Gojenci bodo stanovali v zavodu, kjer bodo imeli vso oskrbo. Oskrbnina bo znašala mesečno 100 do 200 din po premoženjskih razmerah staršev in se bo plačevala mesečno v naprej. Pri vstopu v šolo preišče šolski zdravnik zdravstveno stanje učencev. Bolni bodo odklonjeni. Lastnoročno pirane prošnje, kolokovane z banovinskim kolkom za 10 din, je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole pri Sv. Juriju ob južni železnici najpozneje do 1. oktobra. Vsa podrobna pojasnila daje ravnateljstvo.

Novice

* **Rumunska kraljica mati na potiskozi Ljubljano.** V petek zvečer se je peljala iz Italije na poti v svojo domovino Nj. Vel. rumunska kraljica mati Helena skozi Ljubljano v ekspresu, ki se je na naši postaji ustavil za nekaj minut. Kraljica je že počivala, medtem ko je iz svojega voza stopil rumunski poslanik v Beogradu g. Cadere ter se pogovarjal z namestnikom rumunskega konzula v Ljubljani g. Jakobom Klemencem.

* **Teden Rdečega križa** bo od minile nedelje 15. t. m. do 21. t. m. Razmere, v katerih živimo, nam narekujejo, da letos še prav posebno naglasimo plemeniti namen Rdečega križa v vsej naši javnosti. V krajih, kjer še ni Rdečega križa, naj bi se našli ljudje ki bi ustanovili krajevno društvo Rdečega križa. Tam, kjer obstoječe društvo ne deluje, poskrbimo, da se znova zdrami. Ta teden tudi skušajmo pridobiti Rdečemu križu čim

več novih članov. Pomagajmo vsak po svojih močeh, da dobi v teh dneh Rdeči križ čim več sredstev, da bo mogel v tem popolnejši meri izpolnjevati svoje vzvišene naloge, ki so v tem, da Rdeči križ v vseh hudih časih, zlasti v vojni, pomaga vsem poškodovancem.

* **Profesor dr. Milan Jovanović-Batut umrl.** Dne 11. t. m. je umrl v Beogradu eden izmed najodličnejših predstavnikov jugoslovenske medicine vseučiliški profesor dr. Milan Jovanović-Batut. Štel je 93 let. Časten mu spomin!

* **Napredovanje orožnikov.** Napredovali so v čin orožniškega kaplarja orožniki: Osterc Jožef, Troha Jožef, Brus Edvard, Zagar Anton, Korošec Albin, Mazi Alojzij, Kosi Franc, Gregorin Anton, Gornik Janez, Škedelj Adolf, Kampuš Franc, Novak Jožef, Planinšek Francišek, Lorbek Jožef, Mikšič Rudolf, Selišnik Anton, Frangeš Karel, Trček Martin, Kraljič Anton, Florjančič Alojzij, Pesek Janez, Klemen Anton, Boršnik Francišek, Gerl Feliks, Zgalin Jožef, Gregorčič Jožef, Poljšak Franc, Bračun Alojzij, Pršina Viktor, Petrič Janez, Potočnik Stefan, Fajfek Leopold, Senjug Stefan, Musulin Stefan, Mele Stanislav, Istenič Anton, Gorenc Anton in Jurkovič Peter.

* **Smrt bivšega ministra.** V zdravilišču Vračarju je umrl bivši minister in predsednik skupščine g. Milan Simonović. Pokojnik se je rodil leta 1881. v Varvarinu. Po končani sredni šoli je študiral pravo na beograjskem vseučilišču in se po končani visoki šoli posvetil odvetništvu in politiki. Bil je večkrat izvoljen za poslanca in bil v več vladah minister, nazadnje v vladi dr. Stojadinovića kot minister za pravosodje. Bil je tudi član

Dopisna trgovska šola

v Ljubljani, Kongresni trg 16/II

vpišujc

v svojo Dvoletno trgovsko šolo in ostale tečaje ter poedine predmete, kakor knjigovodstvo, stenografijo, pravo itd. ter tuje jezike, kakor nemščino, italijanščino, francoščino in druge.

Vpiše se lahko vsakdo.

Pouk se vrši z dopisovanjem, je osebni in zato uspešen. — Vsa pojasnila pri vodstvu zavoda brezplačno.

F. Gobey:

Umor na plesu

10

Dekle je bilo nekoliko zmedeno, toda sodnik je mirno nadaljeval:

»V loži umorjene Julije Orcivalove!
»Julijo so umorili! Ni mogoče!« je vzkliknila Berta. In toliko, da se ni zgrudila.
»Ali vas je ta vest močno pretresla?« je nadaljeval in pomignil tajniku, naj piše.
»Da, zelo.«
»Ali tega še niste vedeli?«
»Kje naj bi bila pa zvedela? Listov ne dobivam, zjutraj pa nisem šla od doma.«
»Strašno je to in razumem, da vas je hudo zadelo. Ali ste poznali Julijo Orcivalovo?«
»Da... poznala sem Julijo Berthierjevo pred leti. Skupaj sva se učili v samostanu.«
»Potem razumem vašo bol. Če človek zve iznenada za smrt človeka, prijatelja...«
»Gospa Orcivalova ni bila moja prijateljica,« je vzkliknila Berta. »Ko je zapustila samostan, je nisem več videla. Potovala je po tujini in ko se je naselila v Parizu, je živela v krogu... kamor jaz nisem prišla... nisem marala priti.«

»Razumem vas, draga gospodična in kar vem jaz o vas, se vse s tem ujema. Vas ljubi in spoštuje tudi gospa Cambryjeva. Zato verjamem, da niste bili v palači Julije Orcivalove in da tudi niste pustili pahljače z bodalom v loži, kjer so Julijo umorili. Izgubili ste pač pahljačo, nekdo pa jo je našel in izrabil. To je jasno. Prosim vas samo, da mi natanko opišete, kaj vse ste storili po odhodu iz hiše gospe Cambryjeve.«

Berta je sklonila glavo in ni odgovorila.

»Pomagal vam bom, da se boste laže spomnili,« je začel sodnik iznova. »Služkinja vaše sestre vas je prišla iskat okoli enajstih zvečer in hitro ste se odpeljali v ulico Caumartin. Ostali ste pri gospe Crozonovi do tretje ure zjutraj. Ali je bil njen mož doma?«

»Ne.«
»Ali je pustil svojo bolno ženo kar tako samo, brez pomoči?«

»Križa je prišla iznenada in ni mogel biti nanjo pripravljen. Prišel je domov zelo pozno.«

»O tem bom vprašal služkinjo.«
»Ali je ona tu?« je plašno vprašala Berta Lesterlova.

»Da, gospodična, na hodniku čaka. Poklical jo bom v sobo.«

»Ne,« je prestrašeno vzkliknila Berta. »Ni treba. Ne želim je videti.«

»Gospodična,« je hladno dejal gospod Darcy, »zdi se mi, da ne razumete dovolj nevarnosti svojega položaja... in tudi mojega ne. Nocoj je nekdo zagrešil zločin. Meni je bila zaubana preiskava. Gospodična Orcivalova je bila umorjena z vašim bodalom...«

»Kaj? S tem bodalom?« se je zgrozilo lepo dekle.

»V njeni smrtni rani so ga dobili in če bi ga potegnili iz pahljače, bi videli na njem še sledove Julijine krvi.«

Gospodična je molčala.
»Zdaj boste lahko razumeli, da je izpoved služkinje zelo pomembna. Če se bojite, da ne

bo ona vas dolžila zločina, ali da si vsaj o vas ne bo mislila česa neprimerne, se lahko skrijete v sosedno sobo, pa jo bom potem samo zaslišal.«

»Čemu jo mislite zasliševati?« je plaho šepnila Berta. »Povedala vam bo, da snoči ni prišla v hišo gospe Cambryjeve. Prihranite moji sestri neprijetnost in bolečino. Naj ne zve, da sem se poslužila njenega imena in njene bolezn... za neko laž...«

Sodnik je presenečeno pogledal. Tega pač ni pričakoval.

»Torej sestra ni snoči poslala po vas in sploh niste bili v ulici Caumartin?«

Gospodična je samo molčala.

»Toda nekdo je le prišel po vas! Nekakšna sobarica ali služkinja. Povejte mi, kdo je bila ta ženska, če mislite, da vas bo njena izpoved rešila iz nerodnega položaja.«

»Ne poznam je,« je zmedeno rekla Berta.

»Ne poznate je in sredi noči ste odšli z njo? Opozoriti vas moram, da je takšna obramba zelo slaba. Toda resnico bom zvedel. Našel bom kočijaža, ki vas je vozil, in zvedel bom, kam ste se peljali... Govorila bo tudi sobarica gospodične Orcivalove!«

»Ona me ni prišla iskat!«

»Vse bom še zvedel. Zaslišal bom vso služinčad gospe Orcivalove in napraviti bom dal hišno preiskavo v njeni palači. Ali ste kdaj pisali svoji nekdanji prijateljici?«

»Ne, nikoli, gospod,« je odkrito povedala Berta.

Sodnik je bil že po zvoku njenih besed prepričan, da govori resnico. Takoj je prešel na drugo vprašanje:

»Ali ste kaj slišali o samomoru grofa Venceslava Golimina?«

glavnega odbora Jugoslovenske radikalne zajednice.

* **Preskrba dravske banovine z žitom in moko.** »Prizad« je odobril za dravsko banovino 1000 vagonov žita in moke.

* **Slovenski pesniki v ruskem prevodu.** Nedavno je izšla knjiga slovenskih pesnikov v ruskem prevodu. V knjigi so zastopani Oton Župančič, Tone Seliškar, Srečko Kosovel in Mile Klopčič. Za knjigo je vladalo v Rusiji veliko zanimanje. V treh dneh je bila razprodana vsa naklada 10 000 izvodov.

* **Vestfalski otroci so se odpeljali.** V soboto zjutraj so se vrnilo vestfalski otroci, ki so bili na počitnicah v domovini pod vodstvom gđc. Ažmanove, nazaj v Nemčijo. Pred odhodom so imeli v kapeli Vajenskoga doma zahvalno sv. mašo s sv. obhajilom. Pri maši so jim pele v slovo deklice licejske osnovne šole. Po skupnem zajtrku v Vajenskem domu so šli na postajo, kamor so jih spremili njihovi prijatelji in znanci.

* **Velika gasilska vaja z napadom iz zraka.** V nedeljo 8. t. m. je bila na Vrhniki vaja pred napadom iz zraka. Dopoldne okoli 11 ure je bil dan znak za alarm iz tvorniških sirev in zazvonilo je plat zvona. Takoj so se oglasile protiletalske strojne in obstreljevalne letalo, ki je plulo nizko nad hišami in metalo navidezne bombe. Nenadno je nastopila saniteta, sestavljena iz dveh vojaških reševalnih avtomobilov, opremljenih z maskami in zaščitnimi oblekami proti strupenemu plinu iperitu, in 14 samaritank gasilskih čet z Vrhnike in Verda pod vodstvom agilnega zdravnika dr. Janka Klepca. Hitro so prepeljali navidezno ranjene in zastrupljene vojake v ambulanco v šoli, kjer so jim samaritanke nudile prvo pomoč. Kakor saniteta je bila tudi gasilska služba zelo dobra. Četi z Vrhnike in Stare Vrhnike sta gasili napadeno skladišče, četa z Verda je varovala glavno pošto, četi iz Blatne Brezovice in Drenovega griča pa sta branili skladišče na postaji. Celotna vaja je odlično uspela. Vaja se je izvršila pod vodstvom kapetana II. klase g. Nikole Jariča in okrožnega gasilskega poveljnika g. Janka Gostiše.

* **Smrt zavedne koroške rojakinje.** V Veljni vasi pri Bilčovsu je umrla ga. Ana Krušičeva. Pokojnica je bila vseskozi zavedna slovenska žena. Pevci so ji ob grobu zapeli slovenske žalostinke. Blag ji spomin!

* **Mariborski mestni fizik dr. Alfonz Wankmüller umrl.** Te dni je na svojem posestvu na Kamnici zadet od srčne kapi umrl mari-

borski mestni fizik g. dr. Alfonz Wankmüller. Pokojni zdravnik je bil splošno priljubljen zlasti med mariborskimi ubožci, s katerimi je imel kot mestni zdravnik mnogo posla in katerim je izkazoval velike dobrote. Pokojnik zapušča ženo in štiri nedorasle otroke. Prizadetim naše iskreno sožalje!

* **V Ljubljani je odprta zobarska šola.** V nedeljo je bila v Ljubljani v Vegovi ulici 8 odprta dentistična (zobarska) šola, ki je edina te vrste v Jugoslaviji in sploh na Balkanu. Vstop v šolo imajo le tisti, ki so že dovršili 14 let praktičnega dela.

* **Obnovitev stare cerkve na Koroškem.** Nedavno so obnovili notranjost cerkve v Skočidolu na Koroškem, ki je bila zgrajena okoli 1300. Stroške nosi 142 župljanov.

* **Besarabski Nemci potujejo te dni skozi Maribor.** Besarabski Nemci so začeli v torek potovati skozi Maribor v Nemčijo. Te dni je bil posvet o njih prehrani na mariborskem mestnem magistratu. Izvoljen je bil poseben odbor pod vodstvom mestnega tržnega nadzornika inž. Večerjeviča, ki bo skrbel za prehrano. Prehrano je prevzel postajni restavater g. Majcen. Prevozi besarabskih Nemcev bodo trajali 35 dni nepretrgano.

* **Slovesna otvoritev mostu čez Muro pri Petanjcih** bo v nedeljo 22. t. m. ob 10. uri. Most bo slovesno otvoril g. ban, blagoslovil pa ga bo lavantinski knezoškof dr. Ivan Jožef Tomažič. Pripravljalnemu odboru predseduje murskosoboški župan g. Ferdinand Hartner.

* **Koncentracijska taborišča za špekulante z življenjskimi potrebščinami.** Hrvatski ban je izdal uredbu o pošiljanju špekulantov z življenjskimi potrebščinami na prisilno bivanje. Na podlagi te uredbe je bilo te dni poslano že več špekulantov v koncentracijska taborišča. Špekulanti bodo morali prisilno bivati na najbolj siromašnih področjih, da bodo neposredno videli bedo in stisko naroda. Pravijo, da bo izdana taka uredba tudi za dravsko banovino.

* **Z novo železniško potno tarifo bo uvedeno nekaj novih ugodnosti.** Dne 1. oktobra stopi v veljavo nova potniška tarifa, ki prinaša nekaj novih ugodnosti. Najbolj rabljene so bile doslej tako imenovane nedeljske povratne vozovnice. Te karte, ki so doslej veljale le za potniške vlake, bodo od 1. oktobra dalje veljale tudi za brze vlake. Prej je bilo mogoče uporabiti nedeljsko karto le za vožnje od 11 do 250 km, zdaj pa se podaljša vožnja na 300 km. Kupiti bo mogoče nedelj-

sko karto tudi za I. razred, kar je bilo doslej nemogoče. V veljavi ostanejo brez pomembnejše razlike ugodnosti, ki smo jih poznali že doslej. Omenimo samo turistične karte, ki so se jih posluževali lahko tisti, ki so prebili na oddihu ali zdravljenju v kakem kraju najmanj deset dni. Razdalja odhodne in namembne postaje pa znaša še vedno 200 km. Novost so skupinska potovanja s popusti. Za skupine od osmih do 29 odraslih oseb se dovoljuje popust 33 in ene tretjine odstotka, za skupine 30 oseb in več pa 50 odstotkov popusta. Ti popusti veljajo za vse vlake in razrede, namembna postaja pa mora biti oddaljena vsaj 31 km. Te skupinske karte bodo imele še eno ugodnost. V skupini od osmih do 29 oseb bo ena vozovnica prosta, če bo štela skupina vsaj 15 ljudi. V skupini od 30 oseb dalje pa bosta brezplačni dve vozovnici, če bo v skupini vsaj 50 ljudi.

* **Najstarejše gotске slike odkrite na Muti.** Na Spodnji Muti stoji sredi polja nedaleč od vasi cerkvica sv. Janeza, ki zbuja po svoji obliki in slogu zanimanje poznavalcev. Ljudska pripovedka pravi o tej cerkvici, da izhaja iz 9. stoletja. Mariborski akademski slikar g. Golob se je za cerkev že dolgo zanimal in naposled dognal, da je ves presličen te cerkve poslikan z gotskimi freskami. Verjetno so te slike iz 13. stoletja, torej iz tiste dobe kakor freske v Crngrobu.

* **Na Hrvatskem strogo preganjajo navijačce cen.** Poleg določil za interniranje navijačce cen in špekulantov z živili je hrvatski ban izdal odločbo, po kateri morajo tudi zasebniki prijavljati vse svoje zaolge živil, kar so jih nakopičili doma. Dovoljeno je imeti doma živil največ za šest mesecev. »Hrvatski dnevnik« zatrjuje, da bodo oblastva enako strogo ravnala tudi z zasebniki, ki ne bi prijavili zalog, ker bodo na vsak način skušala narediti red in prepričati, da bi se na ta način nategovale cene živilom.

* **Lisca je dobila v nedeljo elektriko.** Planinska postojanka na Lisici je dobila v nedeljo električno razsvetlavo. Napeljava bi morala biti že davno končana, pa spričo pomanjkanja električne žice to ni bilo prej mogoče. Koča na Lisici ima 947 m nadmorske višine. Najpripravnejše izhodišče je s postaje Brega pri Sevnici. Koča ima 27 prenočišč. Poleg dobre kuhinje je na razpolago izvrstna kapljica z Bizeljskega.

* **Ameriška milijonarka za svinsko pastirico v Sremu.** V sremski vasi Erdeviku živi neka Američanka, ki je bila nekoč milijonar-

Gospodična je prebledela in takoj odgovorila:

»Da, v listih sem to brala.«

»Ali grofa Golimina niste poznali?«

»Ne, gospod!«

Sodnik je bil po njenih besedah spet pričnan, da je njen odgovor iskren, in je zavrgel misel, da bi mogla biti takšna zveza med Goliminovim samomorom in umorom Julije. Zato se je odločil, da bo napadel kar naravnost.

»Gospodična, opozoril sem vas že na nevarnost, ki se vanjo podajate, ker mi nočete vsega odkriti. Poslušajte! Zapustili ste salon gospe Cambryjeve in se odpeljal z žensko, o kateri trdite, da je ne poznate. K sestri niste šli, a domov ste se vrnilo šele okoli štirih zjutraj. Kaj ste delali od pol dvanajstih zvečer do štirih zjutraj? Kje ste bili takrat?«

Po kratkem odmoru je nadaljeval:

»Ne odgovarjate? Jaz pa nadaljujem! Kako je bodalo, ki je bila z njim umorjena Julija Orcivalova, prišel iz vaših rok v morilčeve? Če bi mi rekli, da ste ga izgubili v operi, bi to vzel na znanje. Mislil bi, da je nosila bodalo neka druga ženska in se ga poslužila... ker so videli neko žensko, ki je šla v ložo in jo potem zapustila. Toda nikakor ne morem razumeti, kako bi bila mogla najti vaše bodalo, če ste ga izgubili v loži ali na ulici, ženska, ki je šla na ples, da bi ubila gospodično Orcivalovo.«

»Priznam, da bi bilo to prav čudno,« je mirno odvrnila Berta. »Prisegam vam pa, da jaz nisem kriva. Priznam tudi, da se zelo slabo branim. Toda nekaj mi boste priznali: če bi bila jaz izvršila ta strašni zločin, ne bi bila pustila v loži orožja, ki bi ga vsakdo

moral prepoznati. Tudi ne bi bila bodala kazala v hiši gospe Cambryjeve... zlasti pa pa ne bi bila pokazala vašemu nečaku.«

»To razumem. Toda človek časih lahko zgreši nepremišljen umor. V tem primeru vam vaše besede, ki ste jih pravkar izrekli, ne bi dosti pomagale. Rajši mi priznajte, da ste bili na plesu s svojo znanko, ki vas je poklicala ali povabila in ki je poslala po vas svojo sobarico. Če to zaupate in če se prepričam o resničnosti vaših besed...«

»Nimam prijateljice,« je hladno odvrnila Berta.

— Te besede so sodnika presenetile.

»Dobro. Zmotil sem se torej. Pri sestri niste bili in na plesu v operi niste bili. Kje pa ste bili potem od pol dvanajstih do štirih zjutraj? Vedite, da je preiskovalni sodnik kakor spovednik in da mora molčati o tem, kar je slišal. Zato mi povejte, ali niste bili v tem času... oprostite mi, pri kakšnem prijatelju — o tem bi se lahko takoj diskretno prepričal — in ta okoliščina bi bila pozabljena.«

Dekletu so se vdrle debele solze.

»Razumem vas, gospod,« je zajecjajala. »Tudi tega ponižanja mi je bilo treba.«

»Nikakor vas ne mislim poniževati,« je ganjen rekel gospod Darcy. »Iščem resnico in lotim se vsega, da jo najdem. Zakaj ne govorite? Ali se bojite koga izdati? Pomislite, da vas bom moral poslati v zapor, samo da bom zvedel to, kar moram zvedeti! Pazite, gospodična! Nekaj skrivnostnega je za tem zločinom in samo vi mi lahko to pojasnite. Ne varajva drug drugega! Če bi mi vi odkrili zdaj resnico, bi morda lahko rešil osebo, ki jo vi krijete in ki se zanjo nezmi-

selno žrtvujete. Še trenutek, pa bo preporno. Pravica bo šla neusmiljeno svojo pot!« Berta je jecljala, a vendar ni rekla ničesar.

»Torej se ne marate opravičiti? Pomislite! Moral bom sporočiti gospe Cambryjevi, da sem dal zapreti njeno prijateljico gospodično Berto Lesterelovo, ker sumim, da je morila.«

Sodnik je upal, da bo lepo dekletu zdaj le popustilo.

Berta je zvila roke, usta so se ji odprla, toda ničesar ni rekla.

»Ne,« je potem zajecjajala. »Dovolj je en umor. Nočem zakriviti še drugega.«

Potem je še tiše rekla:

»Zaradi mene storite, kar mislite, da je prav.«

Gospod Darcy je bil bolno presenečen. Izročil je svojemu tajniku tiskovino in mu rekel:

»Izpolnite to zaporno povelje! Napišite nanj ime gospodične Berte Lesterelove!«

VII.

Gaston je zelo vznemirjen zapustil pisarno gospoda Rogerja Darcyja. Poslednje besede neizprosne sodnika so ga prestrašile. Ko je prišel po stopnicah palače na trg, je sklenil, da bo tam počakal svojega strica.

Pred vrati je čakal poleg njegovenega tudi stričev voz. Začel se je izprehajati sem in tja in se zakopal v črne misli. Peklo ga je, da je zapletel v preiskavo o Julijinem umoru tudi Berto, ki je s'util, da bi se utegnila ta preiskava zanjo slabo končati. V duhu je videl pred sabo porotno sodišče in sodnika, ki bo morda pognal na morišče njegovo iz-

ka, zdaj pa je svinjska pastirica. Ta ženska je Ida, rojena Webova, žena Konrada Animusa, ki je pred mnogimi leti odšel v Ameriko iskat sreče. Srečo je res našel. Z žilavo pridnostjo je prišel do blagostanja in si izbral za življenjsko tovarišico Ido Webovo, hčerko bogatega farmerja. Toda sreča je hitro zapustila mlada zakonca. Konrad Animus je zbolel in skoro vse njegovo bogastvo je šlo v roke zdravnikov. Ko je po dolgem času ozdravel, je bil nesposoben za delo. Pred desetimi leti sta se zakonca s hčerko Darotejo preselila v močevo domovino. Prispela sta prav času splošne gospodarske stiske in zaman iskala kakršnekoli zaposlitve. Tako sta se morala zadovoljiti s tem, kar jima je usoda namenila: prevzela sta čuvanje svinj v sremski vasi Erdeviku.

* **Spet povodnji.** Letos ne pridemo iz dežja. Nekaj lepih dni v začetku septembra nas je navdajalo z upanjem, da se bo vreme vsaj pred jesenjo izboljšalo. Toda zadne dni so bili spet nalivi po raznih krajih S'oventje. Tako nad Polhovim Gradcem, okoli Ljubljane, v Dravinjski dolini, pa tudi Savinjski dolini in drugod. Reke in potoki so močno narasli in marsikje prestopili bregove. Med drugim je bila Dravinjska dolina spet spremenjena v jezero. Ker je nehala deževati, je voda spet padla.

* **Lastovke se zgodaj selijo.** Iz raznih krajev poročajo, da so se letos lastovke selile že pred malim šmarnom, medtem ko se navadno selijo po malem šmarnu. Pravijo, da zgodna izselitev lastovk pomeni mrzlo jesen in hudo zimo.

* **Smrtna prometna nesreča.** Na Glavnem trgu v Mariboru je Göttlichov tovorni avto povozil 18letno Frido Pernatovo iz Limbuša. Nesrečni mladenki, ki se je peljala na kolesu, so šla kolesa težko naloženega tovornega avtomobila preko telesa. Pernatovo so reševalci odpeljali v bolnišnico, kjer pa je podlegla smrtnim poškodbam. Šoferja tovornega avtomobila Ivana Berzenca je policija aretirala.

* **Vlak ju je smrtno poškodoval.** V nedavni noči sta bila na progi v predoru pri Področici zaposlena 36letni Janez Fintič in Franc Melhar, oba z Brda pri Lešah, občina Št. Jakob v Rožu. Pri delu nista opazila prihajajočega vlaka, ki ju je zgrabil, podrl na tla in hudo poškodoval. Ker se je to zgodilo v temni noči, nesreče niso takoj opazili in tako so hudo poškodovana moža našli šele drugo jutro. Ponesrečenca so takoj prepeljali v belja-

sko bolnišnico, vendar ju kljub zdravniškemu prizadevanju niso mogli več rešiti. Pogreba sta se vršila ob izredni udeležbi domačinov na domačem pokopališču v Št. Jakobu v Rožu. Rajni Janez Fintič zapušča priletne otroke, Franc Melhar pa 12 otrok in ženo. S hudo prizadetima družinama sočustvuje vsa okolica.

* **Usodna prva vožnja z motociklom.** Ljudje, ki so šli v soboto na sejem v Žužemberk, so našli v gozdu pri Muljavi razbito motorno kolo, ob njem pa dva moška, enega mrtvega in drugega v nezavesti. O najdbi so obvestili orožniško postajo v Stični. Na kraj nesreče je šla komisija, ki je ugotovila, da sta ponesrečenca Franc Mušič in Ignac Perne. Zaposljena sta bila pri gradnji vodovoda v Zagradcu. Oba mladeniča sta napravila poskusno vožnjo proti gozdu pri Muljavi. Vozil je Mušič in je bila to njegova prva vožnja na motornem kolesu. Kolo sta si izposodila iz šune Orlove gostilne v Zagradcu in sta vozila brez luči, kar je postalo zanj usodno. Mušič, ki je bil doma iz Trzina, je bil na mestu mrtev. Dobil je smrtno rano na glavi. Perne, ki je sedel na zadnjem sedežu, je hujše ranjen.

* **Ponesrečenec umrl.** Nedavno je udaril konj hlapca pri veleposestniku in industrijcu dr. Arturju Pergerju Založnika Alojza. Ponesrečenca so prepeljali v slovenigraško bolnišnico, kjer so se zdravniki trudili, da bi mu rešili življenje, a je bil ves trud zaman. Pokojnik zapušča ženo in štiri neprekrbljene otroke Truplo rajnkega so prepeljali domov v Mislinje. Blag mu spomin!

* **Požar v Košnici pri Celju.** Te dni se je zaradi pokvaričenega dimnika vnela lesena hiša cinkarniškega delavca Antona Šajnerja v Košnici pri Celju. Požar se je hitro razširil na vso hišo in na hlev poleg hiše. Domačim se je posrečilo rešiti le nekaj pohištva in obleke, vse ostalo pa je zgorelo. Ogenj je uničil tudi veliko zalogo krme, ki je bila spravljena nad hlevom. Na kraj požara so prispeli celjski gasilci, ki se jim je posrečilo požar omejiti.

* **Velik požar blizu meje je terjal smrtno žrtev.** Pri posestniku Alojziju Germu v Dolgi dolini pod Sv. Urbanom pri Mariboru je nastal ogenj, ki se je razširil na vso domačijo. Ognjeni jeziki so prešli tudi na gospodarsko poslopje sosednega posestnika Klanjščka. Na kraj požara so prišli domači, okoliški in mariborski gasilci, ki se jim je z združenimi močmi posrečilo omejiti ogenj. Germova do-

mačija je zgorela do tal, medtem ko je posestniku Klanjščku zgorela le sadna stiskalnica. 65letni posestnik Alojzij Germ je med požarom nekajkrat vdrl v gorečo hišo ter spravil iz nje posteljnino in obleke. Ko je bila hiša že vsa v plamenih, je še enkrat poskusil svojo srečo. Ko je bil v goreči spalnici, pa so se nenadno zrušili nanj goreči tramovi in ga pokopali pod seboj. Takoj so gasilci vdrli v notranjost hiše ter izvlekli Germa izpod tramovja. Alojzij Germ je dobil hude poškodbe po vsem telesu, razen tega pa še tako hude opekline, da so ga morali odpeljati v mariborsko bolnišnico, kjer pa je kmalu umrl. Preiskava je dognala, da je požar nastal zaradi tega, ker so se v dimniku vnele saje in so začele iskre padati v seno v gospodarskem poslopju.

* **Smrtna nesreča motociklista.** Sin znane Spendalove rodbine Jože iz Spodne Drage pod Višnjo goro je bil v Ljubljani na orožnih vajah. V soboto zvečer se je odpeljal z motornim kolesom iz Ljubljane in se ustavil v Omahnovi gostilni pod Višnjo goro. Z njim se je peljal tudi njegov prijatelj Kovač iz Mleščevega pri Stični. Iz gostilne sta se odpeljala nekoliko dobre volje proti domu. Po kratkem odmoru malo pred domom sta se tovariša spet odpeljala naprej mimo Spendalove hiše, ker je hotel Spendal najprej pripeljati tovariša na njegov dom. Nekaj sto metrov pred tovariševim domom pa je srečal gonjača, ki je gnal proti Ljubljani živino za nekega mesarja. Kaj je bil povod nesreče, še ni povsem ugotovljeno. Spendal je zapeljal naravnost med živino in zadel v glavno vola s tako silo, da je padel z motorja in je bil takoj mrtev. Njegovega tovariša je vrglo čezenj na cesto, kjer je obležal z manjšimi poškodbami.

* **Otrok je utonil v vodnjaku.** Triletni sinček posestnikove žene Jožefe Zupančičeve na Raki se je s sosedovimi otroki igral na dvorišču, medtem ko je mati kuhala v kuhinji in zdaj pa zdaj prišla gledat, kaj počne fantiček. Kljub njeni pozornosti pa se je otrok nenadno izmuznil iz družbe. Ko je opazila, da ga ni več med otroki, ga je šla iskat. Šele čez nekaj časa ga je našla v vodnjaku. Na klice nesrečne matere so prihiteli sosede, ki so poskušali z umetnim dihanjem obuditi otroka k življenju, pa je bilo že prepozno. Občina bi morala poskrbeti, da bi bili vodnjaki ograjeni.

* **14mesečno dete utonilo v mlaki.** Na Pavlovskem vrhu pri Svetinjah se je pripetil

voljenko. Kako neroden je bil! Berta bo njegova žrtev. In še bolj je občutil ljubezen do tega dekleta. Sklenil je, da je ne bo zapustil, naj se zgodi karkoli, zlasti zdaj, ko je padla vsa nesreča nad njo.

Sam pri sebi pa je le tudi upal, da zasliševanje ne bo dolgo trajalo in da bo stric pustil Berto domov. Takrat se ji bo približal in ji povedal vse, kar mu teži srce. Prosil jo bo, naj mu oprostí, da jo je nehote izpostavil nevarnosti, in prepričal jo bo, da so njegovi občutki do nje še močnejši kakor so bili kdaj prej.

Bil je hladen zimski dan in izprehajanje pred sodno palačo ni bilo prav prijetno. Gaston pa je pogumno stopal po pločniku in se jezil, da Berte in strica še ni. Med tem pa se je pred palačo ustavil voz in v spremstvu detektiva je stopila iz njega ženska, ki mu ni bila čisto neznanca. Spomnil se je, da je to služkinja Bertine sestre Matilde, in sam pri sebi se je že veselil, da bo ta ženska lahko potrdila, da je snoči prišla po Berto v hišo gospe Cambryjeve in jo potem odvedla v ulico Caumartin.

»No,« si je rekel Gaston, »s tem bo dokazano, da Berta ni bila v operi. Zdaj sem lahko miren. Čez deset minut bo zasliševanje konec in Berta bo spet svobodna.«

»Oho!« je tedaj nekdo vzkliknil za njem.

»Kaj pa delate tu?«

Bil je Lolif.

»Kaj pa nosi vas tu okoli?« je odvrnil Gaston.

Kaj? Ali še ničesar ne veste? Da, da, vi ste odšli iz opere prezdaj, vašemu stricu pa je zaupana preiskava. Najbrž vam je že povedal, da so Julijo Orcivalovo zaklali v operi.«

»Ali veste kaj podrobnosti? Saj ste videli iz naše lože prav toliko kakor jaz.«

»Vem več kakor vi!«

»Ne zavijdam vam tega. Sicer pa povejte mi, kaj veste?«

»Marsikaj. Toda za pričo sem poklican in ne smem nikomur ničesar povedati, dokler me sodnik ne zasliši.«

»No, no, oprostite!« mu je dejal Gaston. »Prosim vas, le pojdite in razsvetlite pravico pamet. Toda, da je ne boste le še bolj zmedli!«

»Omalovažujete me, toda verujte mi, da bo Lolif maščeval vašo nesrečno Julijo. Vašemu stricu bom pokazal pravo pot. Polno vrečo dokazov imam!«

»Samo pojdite k njemu!«

»Pojdem! Če pridete zvečer v klub, vam bom morda lahko kaj več povedal.«

Lolif je stopil v palačo s pomembnostjo človeka, ki vse ve. Gaston je spet ostal sam.

»Samo da ta tepec ne bi vsega še bolj zapletel,« si je rekel mladi mož, ki je gledal za njim. »Sreča je, da ne pozna gospodične Lesterelove! Če bi jo poznal, bi si utegnil še kakšno neumnost izmisliti! Upam, da je sploh ne bo videl. Saj mi je stric obljubil, da jo bo skrtil pred vsemi drugim pričami.«

Med tem pa je mineval čas in o Berti ni bilo sledu. Zakaj je potrebno to dolgotrajno zasliševanje? Gaston je videl, kako ljudje prihajajo in odhajajo. V neki zavaljeni ženski je celo spoznal vratarico lože v operi.

Morda se je vse skupaj preveč zapletlo?

Izenada pa je pred palačo obstal voz in iz njega je skočil policist. Elegantna žena je prišla iz palače in hitro stopila h Gastonu.

Bila je Marica, sobarica raine Julije Orcivalove.

»O, gospod,« je žalostno dejala, »takšna smrt... Sirota je umrla tako mlada!... Strašno je to!«

»Ali so vas poklicali za pričo?«

»Da, in povedala bom vse, kar vem. Maščevati hočem svojo drago gospodarico!«

»Vse boste povedali... vi? Torej vi?«

»Dobro poznam zver, ki je ubila gospo! Pohitela bom k sodniku in mu vse povedala... Vse bom dokazala in ona pojde na morišče!«

»Kdo pa je ona?«

Marica je hotela že povedati ime, tedaj pa je pristopil policist in ji prepovedal dalje govoriti.

»Dosti ste izblebetali,« ji je rekel. »Zdaj morate iti k preiskovalnemu sodniku. Pojdite z menoj, gori vas že čakajo!«

Sobarica se je cbrnila in šla. Darcy ji je še hitro rekel:

»Jutri bom do poldneva doma! Obiščite me!«

Gastonovo upanje je spet zraslo.

»Marica pozna zločinko,« si je rekel. »Torej ni Berta! Moj stric je storil prav, da jo je dal poklicati. Čez četrto ure bo vsega konec. Počakal bom tu, da bom lahko pozdravil svojo Berto.«

Toda kruto se je motil. Takoj nato je pred palačo obstal voz in nekdo je sedel vanj. Ko se je voz peljal mimo njega, je videl, da sedi v njem Berta. Poleg nje pa je sedel detektiv, ki je bil dovedel Julijino sobarico.

Gastonu se je zdelo, da ga je izzenada zadela kap.

(Dalje)

žalosten dogodek. Pri posestniku Vizjaku je poleg hiše pol metra globoka mlaka. V tej mlaki napajajo živino. Te dni sta oče in mati delala na njivi poleg hiše, 14-mesečni Peterček pa se je tam okoli igral. Naenkrat je otrok nekam odkobacal. Ko ga je mati pogrešila, so ga začeli iskati. Našli so ga v mlaki že mrtvega in so bili vsi poskusi, da bi ga oživili, zaman.

* **Pod vlak je skočil.** Nedavno so med Mednom in Št. Vidom našli močno razmesarjeno moško truplo. Neznanec je imel zmečkano glavo in noge odrezane nad kolenom. Pa tudi po vsem ostalem telesu je bil hudo razmesarjen. Orožniki iz Št. Vida so zadevo preiskali in dognali, da gre za samomor. Truplo je ležalo tako, da je bilo že na prvi pogled jasno, da je neznanec legel počez čez tir in tako ležeč pričakal brzega vlaka. Kmalu so spoznali v obupancu brivskega mojstra Adolfa Zupančičeva iz Ljubljane. Nesrečni Adolf Zupančič je štel 32 let in je vodil v Ljubljani samostojno brivnico. Zadnje čase je bil videti močno zagrenjen, najbrže zaradi hudih gmotnih razmer, ki so ga naposled tudi dovedle v prostovoljno smrt. Rajniki je bil priljubljen mož. Bodi mu blag spomin!

* **Smrt zaradi pasje stekline.** Pred dvema mesecema je stekel pes v Skorbi pri Ptujju ugriznil v lice 5letno Marijo Požunovo, ki je spala na domačem vrtu. Zaradi krika hčerke je prihitela njena mati, katero je pes tudi napadel in jo ugriznil v nogo. Steklega psa so vaščani ubili, obe ranjenki pa so nemudno poslali v mariborsko bolnišnico. Medtem ko se je mati kmalu vrnila zdrava domov, je njena hčerka po hudem trpljenju v bolnišnici umrla.

* **Huda železniška nesreča.** Nedavno zvečer se je pripetila na Vodovodni cesti v Ljubljani huda nesreča. Posestnik Franc Dovč iz Savelj, star 60 let, se je z zapravljičkom po Vodovodni cesti peljal proti domu. V trenutku, ko je vozil čez tračnice, se je pripeljal kamniččan. Stroj je zagrabil konja in ga zmečkal, voz pa je tresčil v obcestni jarek. Dovč je obležal na cesti s prebito lobanjo. Poklicani reševalci so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima tudi hude notranje poškodbe.

* **Prva kazen zaradi špekulacije v Ljubljani.** Policijska uprava v Ljubljani je bila že pred nekaj tedni opozorjena, da je trgovec s pšenico in kolonialnim blagom Fr. Schnabel, ki ima svojo prodajalno na Tyrševi cesti za Bežigradom, prejel vagon bele moka.

Moka je prispela v Ljubljano sredi prejšnjega meseca, a jo je pustil v nekem javnem skladišču, da jo prihrani za poznejši čas. Policija je skoro mesec dni skrbno zbirala podatke in ugotovila, da je moka v Schnablovei trgovini že zdavnaj pošla in da je trgovec celo svoje stalne odjemalce odpravil praznih rok, češ da ne premore niti praška bele moka. Te dni je policija napravila preiskavo in vso zalogo zaplenila. Obenem pa je v smislu strogih odredb proti špekulantom in navijalcem cen odredila za Franca Schnabla prisilno bivanje in prisilno delo za tri mesece v vasi Koprivniku pri Kočevju. Skupno z mestnim tržnim nadzorstvom je uprava policije uvedla tudi strogo postopanje proti pekom, ki zlorablajo zadrege na živilskem trgu. Pri pregledu so našli na nekega peka v mestu, ki je prodajal pecivo pod težo. Policija je krivca kaznovala z globo 2000 dinarjev.

* **Velik vlom v Slovenjem Gradcu.** V nedavni noči so neznanci vlomili v gostilniške prostore pri Golobu, katere sta šele pred kratkim prevzeli ga. Tišlerjeva in gđ. Greinova. Vlomilci so odnesli večjo količino masti, gnjati, sardin in kruha in fotografski aparat. Mladi gostilničarki, ki sta šele začelnici, trpita veliko škodo. Prebivalstvo se svari pred nakupom ukradenih predmetov. Zadevo preiskuje orožništvo.

* **Veriga z moko.** Kako znajo verižniki lepo zaslužiti kaže primer, ki so ga odkrili v Zagrebu. Trgovec Milan Pašić je kupil 120 vreč moka v nekem mlinu v Pančevu. Mož je vso moko potem prodal trgovcu Dimitrovu po 4.25 din za kg. Ta jo je takoj prodal naprej po 6.50 din za kilogram nekemu Weissu. Weiss pa jo je prodal tvrdki Wolf in Wellner že po 7.25 din. Če ne bi posegla vmes oblastva, bi se to verižništvo še nadaljevalo in bi nazadnje moka prišla v roke rabnikom po neznansko visokih cenah. Vidimo, da je samo v tem primeru špekulacija pognala cenno moka od 4.25 na 7.25, ne da bi bila za to podana dejanska potreba. Oblastva so seveda vse verižnike prijela in moko zaplenila. Vse verižnike pošljejo na pristilno bivanje v Liko.

* **Kazen za krut zločin.** Senat okrožnega sodišča v Celju je te dni obravnaval primer človeške podivjanosti. V Veterniku pri Kozjem je 15. avgusta pred Strnadovo hišo podivjani 30letni Moškon Janez do smrti pretepel s palico neznano gluhočeno ciganko, ki je zaradi smrtnih poškodb umrla. O tem

smo pred dnevi že pisali. Pred sodiščem se je Moškon zagovarjal s pijanostjo. Senat je po kratki razpravi izrekel sodbo: Moškon Janez je kriv in se obsoja na štiri leta robitve in na izgubo častnih državljskih pravic za dobo dveh let.

* **Novo hišo ji je zažgal.** V Leskovcu pri Pragerskem je zgorela še ne čisto dograjena hiša posestnice Marije Soršakove. Orožniki so osumili njenega soseda, da je podtaknil požar, in ga aretirali. Soršakova se z njim ni razumela in je imela z njim nevšečnosti. Omenjeni sosed je sam že trikrat pogorel. Poleg tega pa so pogoreli že trije posestniki, pri katerih je hranil svoje seno, katero je imel zavarovano. Nikoli pa se mu ni dalo nič dokazati. Zdaj so ga vtaknili v zapor, da se preiskava nemoteno izvede.

* **Izdajal se je za študenta.** Pred dnevi se je z lahkim kovčegom v roki javil pri puštalskih baronicah Hildi in Izi Wolkenbergovi mlad mož. Predstavil se je za študenta Tonija Jelaska. Vstop v grad mu je bil odprt. Jelasko se je v gradu počutil docela domače. Za jed in pijačo mu niso računali niti beliča. Tako je minilo nekaj dni. Kdo ve, koliko časa bi ostala zadeva kar tako, če bi mu ne bilo vljudno namignjeno, da bi si nerama svoje bivanje na Gorenjskem kako preuredil. Zavaljo tega je Jelasko zapustil Wolkenbergov grad. Z njim je šel tudi kovčeg. Mož je dejal, da odhaja v Zagreb. Ni pa še dobro odnesel pet, ko je ženica, ki mu je nesla kovčeg na postajo, vedela povedati, kako je bil težak. Nekaj ni bilo v redu. Ob prihodu je bil kovčeg lahak, ob odhodu težak. Pa se je vsa reč le hitro razjasnila. Pri Wolkenbergovih so brž opazili, da so izgubili boa, več steklenic mezge, zlat ščipalnik pokojnega barona, zlat prstan, nekaj gotovine in druge reči, kar vse je bil stlačil žepar Andrijašević iz Solita, kajti to je njegovo pravo ime, v svoj kovčeg. Iz Skofje Loke so nemudno opozorili unravo policije v Ljubljani nanj. No, in v Ljubljani so nepridiprava prijeli ter mu vzeli plen. Andrijašević, ki je znan tat, bo znova sedel.

ZANESLJIVO SREDSTVO

Možak: »Kako pa kroti krotilec divjo zver?«

Krotilec: »V glavnem s svojim pogledom.«

Možak (se globoko zamisli, potem pa boječe vpraša): »Ali bi se mogel včasih ozreti tudi na mojo ženo?«

EMILIO SALGARI IZGNANCI

Tam so našli svoje tri konje pred veliko girmado snega. Ta beli zid jih je zadržal, da niso zbežali naprej.

»Kakšna sreča! Ali jih bo lahko ujeti?« je vprašala Marija.

»Nedvomno,« je odvrnil voznik. »So zelo dobro vzgojene živali!«

Vtaknil je prste v usta in zažvižgal, da je šlo skozi ušesa. Konji so takoj vzdignili glave in ubrali pot proti njemu.

Zdaj je zadonel strel. Prestrašene so živali spet zbežale năžaj, preskočile zdaj snežni hriček in dirjale kot besne vzdolž reke naprej.

»Vrag!« je zaklel Dimitri jin vzdignil puško.

Kozak se je pokazal na drugi strani reke. Iz cevi njegove puške se je še kadilo.

Poljak je hotel ustreliti, vendar ga je Marija zadržala. »Skrjimo se za sneg! Vsi gredo za nami! Ali ne vidiš kozuhovinastih čepic in cevi pušk?«

Begunci so se zatekli za visok snežni zid, ki je bil v bližini.

Tedaj je zagrmel drug strel. Krogla je prevrtala Fedorjevo čepico in jo vrgla z glave.

»Dva centimetra niže, pa bi bilo po meni!« je rekel suho.

»Zdi se mi, da nam nikakor nočejo priza-nášati,« je menil Dimitrij. Morali se bomo spustiti z njimi v pravcato bitko. Poišči takoj naše konje, Fedor. Edina naša rešitev so,

če hočemo ubežati kozakom!«

Komaj je bil odhitel voznik po obrežju dalje, se je pojavil kozaški korporal.

Gledal je pazljivo v snežni zid, za katerim sta se skrivala Marija in Dimitrij, in zaklical:

»V imenu našega očka cara vas pozivam, da se vdaste!«

»Pojdi k vragu!« je bil Dimitrijevo odgovor.

»Ali ste razumeli?« je vprašal korporal.

»Razumeli smo! Poskusite vendar priti do nas!«

»Za hudiča!« je kričal kozak. »Ti si predrzneš! Kdo pa si?«

»Svoboden mož!«

»Ki ga bom jaz poslal na prisilno delo v rudnike.«

»Da boš lahko to storil, me moreš prej prijeti,« je odvrnil Poljak.

Nato pa je Poljak s skoro mladeniško hitrostjo skočil na nasip in pomeril na kozaškega korporala.

Kozak je padel vzkriknivši od bolečine na tla.

Poljak je spet skočil s snežnega nasipa, zakaj korporalovi vojaki so začeli divje strelati proti Poljaku.

»Prepozno, dragi prijatelji,« je godrnjal Poljak v varnem skrivališču.

Medtem se je premetaval korporal po snegu in vzdihoval. Krogla ga je bila zadela v

bok. Ni imel več moči, da bi se branil. Niti si ni mogel splaziti do svojih tovarišev. Bil je na milost in nemilost izročen svojim sovražnikom.

Dimitrij bi ga bil lahko z drugim strelom usmrtil, a tega ni storil. Zaprošil je Marijo, naj pet ali šest vojakov, ki so bili skriti na drugi strani, zadržuje s svojo puško.

»Kakor hitro se pokažejo, bom streljala vanje,« je reklo drzno in pogumno dekle.

Služabnik se je odstranil. Napravil si je bil načrt za obrambo.

24. poglavje KOZAŠKI NAPAD

Dimitrij je stekel vzdolž snežnega nasipa do neke stene v jami. Izta stene si je ogledal položaj nasprotnikov. Nato je z dolgimi skoki zdiral na drugo stran reke in se skrival za nekim kupom ledu. Kozaki so pozdravili drznega tekača s tremi strelji, a nobena krogla ni zadela.

»Slabi strelci ste!« se je smejal Dimitrij. »Po nepotrebem zapravljate državno municijo!«

Previdno je potisnil glavo iznad ledu in si ogledal okolico. Korporal je še zmerom ležal v snegu in stokal. Vojaki se niso upali zapustiti skrivališča in priti svojemu predstojniku na pomoč. Dobro merjeni Poljakovi strelji so jih zadrževali. Poljak je ugotovil, da je položaj zanj ugoden. Stopil je izza skrivališča.

Kozak, ki ga je opazoval izza nekega snežnega grička, je ustrelil proti njemu, toda Marija je začela takoj streljati in ga je prisilila, da je zbežal spet k svojim tovarišem v skrivališče.

Iz Prekmurja

Mlada žrtev tihotapske strasti. V nekaterih prekmurskih vaseh se je mladih ljudi prišla huda tihotapska strast, ki je že mnogo mladih živiljenj privedla v prezgodnji grob. Zanimivo je, da to niso obmejne vasi, ampak kraji sredi Prekmurja. Tako je bilo iz Lipe doslej na mejah ustreljeno že osem ljudi, ki so se bavili s prepovedanim tihotapskim poslom. Ta nevarna strast je zapejla tudi 20letnega Jožefa Krampača iz Trnja. Ker na klic graničarja ni hotel obstati, ga je zadel strel. Med prevozom v murskosoboško bolnišnico je mladenič izdihnil. Škoda mladega fanta, da je zašel na krivo pot, za katero je moral dati življenje.

Ženski vestnik

Nasušite si gob za zimo

Poleg nasušenega sadja, nasušenega stročnega fižola, o čemer smo že pisali, si vsaka gospodinja nasuši tudi gob. Letos bo pomanjkanje živil in zato ne smeš izgubiti priložnosti za povečanje živežnih zalog.

Ker verjetno jurčkov (gobanov, golbanj) letos ni toliko, da bi si jih nasušila večjo zalogo, si pomagaj z drugimi gobami, zlasti s turki (pobi, kozaki, konjiči), ki navadno rasejo na nekoliko vlažnejših krajih ob gozdu v velikih množinah in so sorodni jurčkom, ker so istotako cevasta goba. Imajo rdeče, rdečerrjave ali oranžnordeče klobuke. Turkov kocen je dolg, spodaj debelejši, a proti klobuku tanjši.

Zlasti odlična goba je mlad turek, ki ima debel kocen in se ga okrogli klobuček še tišči. Naj nas pri turku ne moti, da belo meso, če ga pretrgaš, kmalu porjuni. Sušite mlajše turke, in sicer samo klobuke. Le čisto mlade turke lahko posušiš s kocenim vred. Vendar je tudi pri čisto mladih turkih boljše, če kocenov ne sušiš. Kocene porabi sveže. Če so turki že starejši, ostrgaj s kocenov temne luskinne. Starih, vodenih turkov pa sploh ne nabiraj.

Turke za sušenje ne smeš rezati na predebele ploščice, da se laže dobro posuše. Suhi

turki imajo čisto črno barvo, kar pa te ne sme motiti. Pisec teh vrst jih nabira in suši že vrsto let. Juha iz posušenih turkov je odlična in ima fin okus. Samo se morajo suhi turki nekaj dalje časa kuhati.

Turke pozna menda vsak človek na deželi, samo jih ne imenujejo povsod enako. Zato smo gori v oklepaju navedli več imen. Kdor jih ne pozna, naj se pouči o njih pri kakšnem izkušenem gobarju. Turke priporočamo za sušenje prav zaradi tega, ker jih je mnogo in si jih vsaka gospodinja nasuši lahko prav veliko zalogo.

Ob tej priliki moramo seveda opozoriti, da gob ne nabiraj, če jih ne poznaš dobro. Tako delo prepusti tistim, ki užitne gobe res dobro poznajo.

Sušenje gob je zelo preprosto. Gobe temeljito očistiš in razrežeš na ploščice, ki ne smejo biti predebele, vendar spet ne pretanke. Nato jih naložiš na deske tako, da se ne dotikajo. Se boljše je, da jih naložiš na rešeta ali nalašč za sušenje pripravljene lesene mreže, da prihaja zrak v sušeče se gobe tudi od spodaj. Suši gobe na solncu. V peči sušiš gobe le, če je slabo vreme.

Za kuhinjo

Dušena kokoš. Dobro očiščeno kokoš oribli s soljo in majaronom ter jo deni v kozo. Prilij nekaj žlic vode, dobro pokrij in duši poldrugo do dve uri. Potem jo postavi v vročo pečico, polij z razbeljeno mastjo in peči nekaj časa. Ko je malo pečena, jo razreži, polij s sokom in prinesi na mizo.

Lisičke z jajci. Čisto mlade lisičke dušiš cele v sirovem maslu s poprom, soljo in peteršiljem do mehkega. Ko izgine tekočina vliješ v lisičke nekaj jajc. Nato mešaš. Med mešanjem dodaš kisle smetane, v kateri si razfenla malo moke.

Krompirjeva juha z jurčki. Krompir in jurčke očistiš ter zrežeš na ploščice. Nato napraviš svetlorjavo prežganje iz svinjske masti, čebule, narezanega peteršilja in moke. V tem prežganju skuhaš s primernim dodatkom vode gobe in krompir. Med kuhanjem moraš jed stalno mešati. Juho začiniš s soljo, poprom in majhno količino limonovega soka.

Juha iz leče z žganci. Lečo skuham v slani vodi. Kuhano pretlačim z vodo vred na bledorjavo prežganje, v katerem sem zarumenila drobno sesekljane čebule in zefenega peteršilja. Če je treba, še malo zalijem z juho ali s kropom, malo popopram in nekoliko okisam z limonovim sokom ali s kisom. Ju-

ho dam k ajdovim ali turščicnim žgancem. Lečo je treba pred uporabo popariti in to vodo odcediti.

Zanimivosti

× **Največja tovarna dinamita v Ameriki zletela v zrak.** V največji ameriški tvornici smodnika in dinamita v Kenvilleju je nastala velika eksplozija, ki je tvornico uničila. Ubito je bilo okoli 50 oseb, okoli 200 oseb pa je hudo ranjeno. V tvornici je delalo 1200 delavcev.

× **Bivši rumunski kralj Karol se naseli na Portugalskem.** Rumunska vlada je dobila obvestilo, da je bivši rumunski kralj Karol odpotoval iz Švice skozi Francijo in Španijo na Portugalsko, kjer se namerava nekaj časa zadržati. Ni še znano, ali bo Karol tam kaj ostal trajno. Portugalska vlada mu je dovolila bivanje z izrecnim pogojem, da opusti vsako politično delovanje.

× **Grška vlada je prepovedala izvoz žita in turščice v tujino.** S tem umestnim sklepom hoče vlada zagotoviti grškemu prebivalstvu kruha za čez zimo.

× **Dar holandske kraljice angleški vojski.** Po vesteh iz Londona je angleški kralj Jurij sprejel dar holandske kraljice, ki je angleški vojski poklonila 40 lovskih letal in 18 bombnikov, ki so bili kupljeni iz dohodkov zasebne zbirke v Holandski Indiji.

× **General Sikorski nadzira poljske čete.** Poljski ministrski predsednik general Sikorski je te dni v spremstvu z angleškimi oficirji nadziral obrambne postojanke ob južnovzhodni angleški obali, kjer so poljske čete.

× **Spomenik Leninu postavijo v Lvovu.** Svet ljudskih komisarjev v Moskvi je sklenil, da se postavi v Lvovu, glavnem mestu nekdanje Galicije, ki je po svetovni vojni pripadala Poljski, spomenik Leninu.

× **Češki bombniki v Angliji.** Te dni je po Reuterjevi vesti prvič nastopila tudi eskadrila čeških bombnikov hkratu z angleškim letalstvom. Češka letala so napadla tovarno postajo v Bruslju.

× **Angleška letalska sila stalno narašča.** Glasilo ruske vojne mornarice piše: Če se bo angleško letalstvo izenačilo z nemškim, potem ne bo nemški vdor v Anglijo več mogoč. Če pa nemško letalstvo zavladava nad Anglijo, se bo vdor posrečil. List pravi tudi, da angleška letalska sila stalno narašča.

»Odlično! Moja mlada gospodarica ima odprte oči. Tukajle leži korporal. Kakšen dragocen talec bo, če ga bom imel v svojih rokah!«

Plazil se je dalje za sneženimi kupi in kmalu prišel do ranjenca.

»No, prijateljček,« je vzkliknil in pomeril vanj, »če ti je življenje drago, se ne premakni!«

Ko ga je korporal zagledal, je mislil, da se je približal koncu.

»Na pomoč!« je zavpil kozak.

»Če ne boš takoj molčal, bo po tebi,« je vzkliknil grozeče Dimitrij.

»Saj vendar ne boste ubili človeka, ki se ne more braniti? Kaj hočete od mene?«

»Ti bi me na mojem mestu gotovo ustrelil. Jaz te ne bom. Hočem te samo odnesti od tod.«

»Da me bodo potem tvoji tovariši usmrtili.«

Spet so zažvižgale krogle okoli Poljakovih ušes.

Marija je takoj odgovorila.

Dovoli, da te odnesem, ali pa ti razbijem glavo!«

»Ne morem se niti premakniti.«

»Saj sem rekel, da te bom nesel.«

Dimitrij si je naložil težkega kozaka na hrbet, s čimer je hkratu kril tudi svojo osebo. Zdaj vojaki ne bodo streljali vame, da ne bodo zadeli svojega predstojnika, je računil, in se bom na ta način lahko nemoteno vrnil nazaj k gospodarici.

Mirno se je odpravil proti skrivališču, kjer ga je čakala gospodarica Marija.

Ko so kozaki to videli, so kleli in se hudovali, a streljati se niso upali.

»Stoj, nesramni potepin!« so besni klicali.

»Vrag vas vzemi vse skupaj!« se je glasilo prijazen odgovor.

»Pozor, streljali bomo!«

»Če vas je volja.«

»Ne streljajte! Ali me hočete ubiti?« je vzkliknil korporal.

»Nič se ne boj stari volk!«

Zdajci je ranjeni korporal zgrabil z rokami Dimitrija za vrat in ga začel daviti.

»Izpusti me, razbojnik!« je sopihal Poljak, na pol zadušen in se zaman prizadeval oprostiti se železnih klešč.

»Le umri, lopov!« je besno kričal korporal.

»Pusti... me... zadušil se bom!«

»Skloni se, Dimitrij!« je zaklicala Marija. Z zadno močjo je že na pol nezavesten Dimitrij sklonil glavo.

Zadonel je strel, ki mu je sledil divji vzkrik.

Daveče roke so otrpnile in korporalovo truplo je zdrknilo z Dimitrijevega hrbta na tla.

»Hitro! Kozaki prihajajo!« je zaklicala pogumna deklica. Gledala je na vse strani in držala v roki kadečo se puško.

»Tudi jaz sem tu!« je rekel neki glas za njenim hrbtom.

Bil je voznik, ki je prihajal vzdolž reke in vodil tri konje.

»Rešeni!« sta veselo vzkliknila Marija in Dimitrij, ki je bil pravkar prihitel k Mariji.

»Hitro na konje!« je vzkliknil voznik.

Poljak je s svojimi krepkimi rokami vzdignil Marijo na najmočnejšo žival.

Ko so konji začutili vajeti, so začeli divje teči.

Kozaki so za bežečimi streljali, toda njih krogle jih že niso morele več doseči, ker so izginili za ovinkom reke.

»Bog ve, če nam bodo sledili,« je menila Marija Fedorovna med ježo.

»Gotovo! Kozaki so vztrajni ko španski mezgi. Nedvomno bodo skušali maščevati tovariševo smrt.«

»Rada bi le vedela, kdaj se bo reka končala. Bojim se, da ne bomo zadeli v kakšno oviro, ki nam bo zaustavila pot.«

»Saj lahko razbijemo nad seboj led in si napravimo izhod.«

Medtem so konji tekli zdaj po ledu na reki, zdaj po obrežnem snegu.

Počasi je postajal podledni hodnik čedalje ožji in ledena jama čedalje nižja. Voznik, največji izmed treh potnikov, je samo še sklonjen lahko jahal.

Ko so imeli kakšne štiri verste za seboj, so našleteli na veliko množino ledu, ki jim je ko stena odrezal pot.

»Ne moremo več naprej,« se je jezil Dimitrij. »Tu je bil gotovo slap. Zmrzla stena kaže nanj.«

»Kaj bomo storili, če nas kozaki dohitijo?« Dimitrij je premišljal. »Da, če ne bi imeli konj. Toda konje potrebujemo...«

»Tiho!« je razburjen vzkliknil voznik.

Slišal je neki šum in napeto prisluhnil.

»Človeške glasove čujem.«

»Od kod?«

»Izza zmrzlega slapa.«

»Za vraga! Kaj smo prišli med dva kozaka ognja!«

»To ni verjetno. Kaj naj storimo?«

»Tu ne moremo ostati,« je odločil Dimitrij.

× Grenlandija se približuje Ameriki. Danski znanstveniki pravijo, da se Grenlandija počasi, toda stalno približuje Ameriki. Vsako leto se pomakne ozemlje Grenlandije za 32 m bliže ameriški celini.

× Pšenica, ki dozori v 67 dneh. Znanemu ruskemu učenjaku Cicinu, nasledniku slavnega Mičurina, se je posrečilo po številnih poskusih dobiti iz štirih različnih vrst žita novo, zlahtnejšo vrsto. Zrel klas tega žita ima 400 žitnih zrn, to je osemkrat več kakor jih imajo pšenični klasi pri nas. Istemu znanstveniku se je posrečilo vzgojiti drugo odlično vrsto pšenice, ki že v 67 dneh dozori. S tem novim žitom so zdaj lahko posejali severnejše kraje, kjer prej pšenica še nikoli ni rasla. Te nove vrste so poleg drugih činiteljev v modernem ruskem kmetijstvu mnogo pripomogle, da se je pridelalek pšenice v zadnjih letih tako silno dvignil.

× Nemške bombe na angleško kraljevsko palačo. Nedavno je neko nemško letalo bombardiralo v Londonu tudi Buckinghamovo palačo, v kateri biva kraljevska rodbina. Reuter javlja o tem napadu naslednje podrobnosti: Dvomotorno nemško letalo se je nenadno spustilo iz oblakov nizko nad palačo in vrglo hitro zaporedno pet bomb. Dve izmed bomb sta zadeli notranjost palače, tretja zasebno kapelo kraljeve dvojice v južnem krilu palače, dve bombi pa sta padli na trg pred palačo med spomenikom kraljice Viktorije in glavnimi vrati. Ena izmed bomb, ki so zadele palačo, je poškodovala vodovodno napeljavo in so veliki curki vode brizgali v zrak. Na cesti so bombe povzročile manjši požar, ki pa so ga vojaki v bližini hitro pogasili. Kralj in kraljica, ki sta bila med napadom v palači, nista bila ranjena, pač pa so bili laže ranjeni trije člani dvorskega osebja, ki so bili v bližini kapele, ko se je razpočila bomba. Takoj po napadu na Buckinghamovo palačo sta kralj in kraljica posetila poškodovano kapelo.

× Na svetu je mnogo Novakov. Najpogostejše rodbinsko ime pri Čehih je Novak. Ze pred leti je bilo ustanovljeno v Pragi svetovno združenje Novakov, ki se peča s štetjem in zgodovino Novakov, deluje pa tudi na dobrodelnem področju. Kako je nastalo to društvo? Čebelar Josef Novak iz Macheňa si je vtepel pred 10 leti v glavo, da mora sešteti čebele v čebelnjaku. Pri tem je prišel na misel, da bi sešteli tudi Novake po vsem svetu. In to je dalo pobudo za najštevilnejše združenje, ki je njegov častni pokrovitelj vseučiliški profesor Karel Novak.

Tajnik združenja František Novak pripoveduje, da je v sami Pragi v društvu včlanjenih okrog 10.000 Novakov, v vsem protektoratu pa 75.000. Nevčlanjenih Novakov je v Pragi okrog 22.000, v vsem protektoratu pa 150.000. Samo na Dunaju živi okrog 4.000 Novakov, ki so se naselili tam po večini v času turških vojn. Novaki izdajajo celo list »Kroniko rodu Novakov« in ustanovili so svoj pogrebni sklad, iz katerega izplačajo svojcem vsakega umrlega člana 500 kron. Pravne nasvete dajejo brezplačno in zdaj nameravajo zgraditi še svoj dom.

× Milijone je pričakoval, a dobil je samo dva dobra stotaka. L. 1939. je umrl v Marseilleu v Franciji neki Massimiliano Campana, ki je bil pristojen v Italijo. V svoji poslednji volji je določil, da pripade vsa dedščina po njem najbližjemu sorodniku Lorenzu Campani. Neki odvetnik je izsledil dediča v Calvisanu v Italiji. Možak se je silno začudil, ko je bral črno na belem, da je postal dedič velikega premoženja, kajti ostalina po pokojnem Campani je znašala po sporočilu 20 milijonov frankov. Lorenzo Campana je bil siromak. Ko so ljudje zvedeli, da je postal milijonar, so ga začeli oblegati od vseh strani. Neki mešetar mu je celo ponudil posojilo 20.000 lir s pogojem, da mu izplača pozneje, ko prejme 20 milijonov, pet odstotkov dedščine. Campana ga je debelo pogledal in ni hotel o tem ničesar slišati. Kmalu po tem dogodku pa je nastopilo veliko razočaranje. Od sodišča je prišlo obvestilo, da znaša dedščina ne 20 milijonov, ampak samo 240 frankov. Kako so iz te vsote napravili milijonsko dedščino, si Campana še danes ne ve razložiti. Z 240 franki možak seveda ne more poravnati velikih obveznosti, ki so mu jih vsilili ljudje, ki so menili, da je bogat. Zato je prosil, naj sodišče posreduje in upniki so pristali na poravnavo. Toda enega si Campana ne more odpustiti: da ni vzel od mešetarja ponujenih 20.000 lir. Če bi bil to storil, bi se na mah rešil drugih obveznosti, nenasitnemu oderuhu pa bi ob poravnavi ne imel plačati več ko 12 frankov...

× Prevažanje ranjencev z letali. Nemci so dognali, da trpi ranjenec med prevozom z letalom manj kakor med prevozom z drugimi vozili. Če lahko ranjenec spravijo v letalo, izberejo zmerom najprej najhujše ranjene. Že iz svetovne vojne je znana izkušnja, da se dajo ranjenci s prvo obvezo lažje prepeljati od tistih, ki so bili že deležni prave zdravniške pomoči. Zato prepeljejo z letali takoj na

mesto zdravljenja vse tiste ranjence, o katerih mislijo, da jim bo potrebna dolga zdravniška nega. Z letali se dajo prepeljati tudi tisti, ki so jih napadle nalezljive bolezni in ki prenesejo dolgo pot z drugimi prometnimi sredstvi le težavno. Med ljudi, ki jih z letalom ni mogoče prevažati, pa spadajo živčno bolni ljudje. Velika previdnost je potrebna tudi pri takih, ki so izgubili mnogo krvi ali ki imajo ranjena pljuča. V takih primerih je treba pred prevozom poskrbeti, da se izboljša ranjenčev stanje, kar se zgodi navadno s prenosom krvi ali tako, da mu dajo vdihati kisik. V zraku dobe ranjenci tako zvano zračno bolezen, ki jim pa v splošnem ne škoduje. Ranjenim v možgane ali trebuh ne preti v letalu večja nevarnost bljuvanja kakor na tleh. Letala za prevoz ranjencev so temu primerno opremljena. Tako letalo ima kabinu, ki se da kuriti, in v nji je vedno pripravljena nosilnica. Samo 10 do 15 minut je treba, da spravijo v letalo in iz njega osem hudo in dva lahko ranjena vojaka. Delo gre torej hitro od rok, morda celo hitreje, kakor če prevažajo ranjence z avtomobili. Sploh je zdajšnja vojna pokazala, da prinaša letalo na eni strani strašno razdejavanje, na drugi je pa tudi zelo koristno prevozno sredstvo.

× Svinjski zob kot svetinja. Na Novih Hebridih uživajo svinje veliko čast, posebno pa še njihove zobje. Neki svetovni potnik, ki se je več časa mudil na tem otočju, je pisal o tem: »Življenje svinje cenijo mnogo bolj kakor življenje otroka, da celo bolj kakor življenje edinega možkega potomca. Vendar je njihovo čaščenje zelo mučno za žival Mlado žival privežejo za nogo in ji preiščejo zobovje. Nato ji zgornji podočnik izderejo, da ima več prostora spodnji podočnik, ki mora biti zelo dolg in zvit. Ta skrivljeni zob je najsvetejše kar premore svinja. Kadar prirejajo svečanosti, združene s pojedino, ne zbirajo svinje po debelosti ali velikosti, temveč po dolžini tega svetega zoba. Svinja z najbolj razvitim spodnjim podočnikom je namreč bogovom posebno všeč in jo zato izberejo za žrtve. Taka svinja je vredna kakih 1000 frankov. Za Nove Hebride je to neverjetno visoka vsota. Srečni lastnik svinje z najdaljšim spodnjim podočnikom je najpogostejši mož v vasi, ko njegovo svinjo zakoljejo na žrtveniku in jo pečejo za svečano pojedino. Zob izobesijo kot svetinjo v dvorani, po končanih slovesnostih ga vzame lastnik in ga obesi kot okrask v svoji hiši. Tak zob ima v sebi velike skrivnostne sile.«

»Poiskati moramo drugo pot, da bomo lahko šli naprej.

Pravkar so hoteli spet pognati konje, ko so zagledali neko senco, prihajajočo z visoke ledene stene. V somraku, ki je vladal v jami, niso mogli razločno videti, kdo bi bil.

»Ali je medved ali človek?« Dimitrij je že imel puško pripravljeno za strel.

»Meni se zdi, da bo človek!« je menil voznik Fedor.

»Kozak ni!« je vzkljknila mladenka.

»Bodimo previdni! Najboljše je, da razjhamo konje in se začasno skrijemo za konjskimi hrbti. Za konjskimi hrbti skriti počakajmo skrivnostno bitje.

Kmalu so vedile, da je bil res človek, ki je previdno lezel po steni navzdol. Bilo je videti, da si je delal stopnice v led. Drugače ni bilo mogoče priti z vrha stene.

Ko je bil spodaj, je ostro zažvižgal. Tedaj se je pojavil drugi mož, nato tretji in četrti. S čvrstimi koraki so vsi štirje prišli k jezdecem.

Bili so močni, mišičastih postav. Njih goste, divje brade in njih dolgi lasje so jim dali izraz divjakov. Oblečeni so bili v medvedje in volčje kožuhe, oboroženi pa so bili s puškami in sekirami. Prvi, ki je bil širokoplečat velikan, kosmat ko žival in trdih, oglatih potez, se je približal beguncem na 15 korakov. Vzdignil je puško proti njim in vprašal:

»Kaj hočete tukaj? Kdo ste?«

Dimitrij se je sklonil k Mariji in zašepetal: »Najbrž so pobegli kaznjenci.«

Mladenka je prebledela.

»Odgovorite!« je zaklical divji mož z glasom, ki ni trpel ugovora.

»Potniki smo.«

»Kam hočete?«

»V Irkutsk.«

»Kako pa ste prišli sem?«

»Led se je vdrl in padli smo v reko.«

»A kaj so pomenili strelji iz pušk? Bilo jih je precej.«

»Streljali smo proti četi kozakov.«

»Proti kozakom?« je vprašal mož nekoliko plašneje. »Kje?«

»Sledijo nam vzdolž reke.«

Možak je divje zaklel. Nato je nekaj trenutkov nezaupno motril potnike.

»Ali ste vohuni?«

»Kaj pa mislite! Kaj vas je privedlo na to misel?«

»A kdo je ta lepa dama?« Možak je gledal Marijo s plamtečimi očmi.

»Francozinja je, ki jo spremljava v Irkutsk.«

»Pa zakaj vas kozaki preganjajo?«

»Ker so si vtepli v glave, da smo pobegli kaznjenci.«

»Presneti lopovi!« je zagodrnjal velikanski možak.

Nato je stopil k svojim tovarišem in začel z njimi govoriti. Bilo je očitno, da so se posvetovali, kaj naj store.

»Pazite!« jim je zdaj zakričal Dimitrij.

»Vojaki so gotovo že blizu. Ne maramo, da bi nas ujeli. Dajte nam prosto pot ali pa bomo streljali.«

»Ne, mi ne bomo začeli bitke z vami.« je rekel mož. »Če hočete, združimo svoje sile proti skupnemu sovražniku. Tudi mi si ne želimo, da bi nas napadli kozaki. Ali hočete postati naši zavezniki?«

»Dobro, za nekaj časa žel.«

»No, potem nam sledite!«

»Ali lahko povedemo svoje konje s seboj? Ne bi jih radi izgubili.«

»Pot je dovolj široka. Torej le hitro za nami!«

Na enem koncu zmrzle stene je bila špranja, skozi katero so stopili v novo, veliko, krasno ledeno jamo. V njej je bilo, kakor bi bila razsvetljena od neštevilnih sveč. S sten in s stropa so visele neštevilne ledene sveče, podobne kapnikom. Ker so bile stene tanke, je prihajala skozi nje svetloba. Vsa notranjost je čudovito razsvetljena.

V enem izmed kotov so ležale volčje in medvedje kože, ki so očitno služile za ležišča. Polovica ubitega mladega medveda je ležala še krvaveča poleg ognjišča.

Velikan je razprostrl najlepšo kožo pred Marijo in ji vljudno rekel:

»Izvolite sest, velečenjena dama! Počakajte nas tukaj! Medtem bomo zgradili vhod v mojo ledeno palačo, da ne bodo mogli kozaki vanjo!«

Ko se mu je Marija zahvalila za pozornost, je mož še posebno občutil ljubkost lepe mladenke. Nekaj trenutkov jo je občudovaje gledal.

Nato pa je odločno prijel sekiro in pozval še ostale svoje tovariše, naj gredo z njim k špranji. Tam so poiskali mogočne ledene klade, ki so bile kakor nalašč primerne za zgraditev. Te ledene skale so odsekali in zvalili pred odprtino. Vse delo je trajalo deset minut. Ostri mraz je kmalu zlepil vse ledene kose v enega samega.

Nato se je bivši kaznjene obrnil k Dimitriju:

»Ali ste lačni?«

(Da lje)

Dediščina, ki jo dobi, kdor najboljše odgovori na 3 vprašanja

Pred 50 leti je umrl madžarski odvetnik Janos Farkas, star 79 let. Bil je star samec in zapustil je oporoko, ki je še zdaj predmet mnogih sodnih razprav. Mož je zapustil 3000 oralov zemlje in lepo gotovino, ki znaša zdaj 200.000 pengov. V oporoki je določil, naj pripade vse njegovo premoženje tistemu, ki bo najboljše odgovoril na tale tri vprašanja:

Kaj je na svetu večno in neskončno? Čemu potrebujejo ljudje denar? Zakaj se ljudje med seboj prepirajo in tožarijo?

Dokler ne bo rešeno vprašanje odvetnikove dediščine, gredo obresti od njegovega premoženja v dobredelne namene.

Takoj prve dni po odvetnikovi smrti se je priglasilo okrog 500 ljudi, ki bi bili radi dobili denar in zemljišče. Med odvetnikovimi

sorodniki sta nastali dve skupini. Ena je izpodbijala veljavnost oporoke, češ da se je bilo odvetniku pred smrtjo zmešalo. Druga skupina je pa začela navdušeno odgovarjati na advokatovo vprašanje. Čez 10 let je sodišče odločilo, da je odvetnikova oporoka pravomočna. Število kandidatov na dediščino se je bilo ta čas skrčilo. Še zmerom odgovarjajo na vprašanja in še zmerom nastajajo sodne obravnave, toda kdo ve, kateri odgovor je najboljši.

Neki prijatelj umrlega odvetnika je povedal, da je napravil ranjki svojčas značilno opazko. Dejal je namreč: »Stanovski tovariši mi bodo nekoč hvaležni, ker bodo služili na račun moje oporoke lep denar. Ni se zmotil. Že skozi 50 let se vlečejo pravde in odvetniki pri tem dobro služijo.

Oderuhe so včasih postavljali na sramotilni oder

Pri nas je nastopilo pomaljškanje moke, olja in nekaterih drugih življenjskih potrebščin, delno zato, ker so jih pokupili in pokrili prekupčevalci, ki bi radi obogateli. Nekeč so take špekulante zelo hudo kaznovali. Iz zgodovine je znan tale primer:

Leta 1481. (za vlade Ludvika XI.) je bil nabit na vratih trgovcev v Franciji oglas nastopne vsebine: Vsakdo, ki se drzne mešati kamne v sirovo maslo, da bi bilo težje, ali kdor noče prodajati sirovo maslo, čeprav ga ima, bo javno postavljen na sramotilni oder, sirovo maslo položeno mu bo v velikih kepah pa na glavo. Tako bo moral čakati, do-

kler se mu v zabavo gledalcev ne bo vse maslo stopilo na glavi. Kamne, ki jih je med maslo pomešal, bo moral gledati pred nogami. Če so nuce ne bo dovolj močno, bo obsojenec postavljen na sramotilni oder v veliki dvorani. Vlogo solnca pa bo imel velik nalašč za to pripravljen ogenj. Ljudstvo bo povabljen, da prisostvuje tej igri.

Neki ponarejalec sirovega masla je resnično moral prestati to kazen. Od vseh strani so pridrli ljudje in se mu posmehovali. Psi so lizali maslo, ki mu je teklo z glave. Učinek je bil tako velik, da je pozneje nikdar več ni bilo treba izvršiti!

Kako se je rešil iz potopljene ladje

Pred tedni je bila v Sredozemskem morju od Angležev potopljena italijanska lahka križarka »Bartolomeo Colleoni«. Šele zdaj pa se je zvedelo, da se je z ladje rešil tudi drugi radiotelegrafist, o katerim so že mislili, da je utonil.

Valovi so že oblivali kabino za radiotelegrafiste, ko je drugi telegrafist spoznal nevarnost za svoje življenje. Z močnim udarcem je razbil steklo na šipi kabine in izplaval iz potapljačice se ladje. Križarko je pogoltnilo morje, njega pa so valovi premetavali sem in tja. Vso noč se je boril z zadnimi silami in je zaplaval proti nekemu otočku, od katerega si je obetal odrešenja.

Toda zmotil se je. Na otoku ni bilo vode in ne živeža. Ko se je nekoliko odpočil, si je ogledal okolico. Razveselil se je, ko je opazil z otočka obrise drugega otoka. Tam si je

obetal boljše pogoje za življenje. Vrgel se je ponovno v morje in začel plavati proti otoku. Več ur se je boril z valovi in plavanje ga je strašno utrudilo. Ko je hotel stopiti na kopno, se je prizibal mogočen val in ga vrgel na skalo, da se je ranil do krvi. Ves odrgnjen in čisto nag je začel begati po otoku in iskati hrane in vode. Našel je pač nekaj sadov, toda vode tudi tukaj ni bilo. K sreči so bile noči tople, da ga vsaj ni zeblo. Tri dni je stal na roku otoka in mahal na vse strani, da bi ga kdo opazil. Hranil se je s koreninicami, toda žeja je bila neznosnejša od lakote in je ni mogel utesiti. Tretji dan je opazil v veliki daljavi ladjico. Nekaj časa ji je mahal. Ko pa je videl, da ga ne opazijo, se je obupan vrgel v valove in plaval za ladjo. Dosegel jo je, mornarji so ga potegnili iz morja in ga odložili na Kreti, kjer leži zdaj v nekem zdravilišču.

Pogoj za srečo v zakonu je večja starost moža od žene

V ameriškem mestu Los Angelesu je dr. Paul Raheer prišel po preučevanju 10.000 primerov k zanimivi ugotovitvi o zakonskem življenju. Sloveči učenjak je med svojimi opazovanji ugotovil, da pride na 500 zakonskih zvez, sklenjenih iz ljubezni, samo 140 trajno srečnih zakonov. Po temeljitem preučevanju poedinih primerov je prišel do spoznanja, da večina iz ljubezni sklenjenih zakonov ne more biti srečna, ker zastruplja življenje zakoncev ljubosumnost. V začetku

ljubosumnost obema zakoncema laska, pozneje pa postane neznosno breme.

Ljubosumnost se pokaže najprej pri ženi in njena ljubezen se začne tudi prva ohlajati. Mož dalje časa prenaša sitnosti ljubosumnosti, ko pa se tega naveliča, izgubi vsak smisel za zakonsko življenje. Žene ne prenašajo tako dolgo godrnjavosti ljubosumnih mož, njihova ljubezen se kmalu ohladi. Ameriški učenjak se je zanimal za 500 iz ljubezni sklenjenih zakonov in ugotovil je, da se je polovica zakoncev ločila v prvih desetih

letih zakonskega življenja. V drugem desetletju je bilo 75 ločitev.

Po učenjakovih dognanjih o sreči v zakonskem življenju ne odloča ljubezen ne gospodarske razmere, temveč zdravi živci. Noben položaj v življenju ne terja toliko potrpežljivosti, porzrtvovalnosti in samozatajevanja kakor zakonsko življenje. Ker pa more imeti vse te lastnosti stalno samo človek, ki ima zdrave živce, lahko trdimo, da je srečno zakonsko življenje v prvi vrsti vprašanje živcev. Zakonci so včasih srečni, zlasti v začetku skupnega življenja, ker se drže v medsebojnem občevarju še pravil, ki so naravnost osnova srečnega zakonskega življenja. V začetku so zakonci prijazni, pozorni in potrpežljivi, pred napakami drugega zatiskajo oči in izogibljejo se tega, da bi delali drug drugega odgovornega za vsako malenkost ali da bi se za vsako malenkost prepirali. Pozneje se pa izpremenijo, vse to začno zanemarjati, v njih se zbudi hrepenenje po oblasti nad drugim, kar je začetek zakonskega oekla.

Ker je vse v življenju minljivo, je minljiva tudi ljubezen, pa naj bo še tako vroča. Navadna domišljija je govoriti o tem, da bi moglo biti trajno srečno na veliki ljubezni zgrajeno zakonsko življenje. Nasprotno bo tudi brez ljubezni srečen tisti zakon, v katerem živita zakonca kot dobro vzgojena, vljudna in izobražena človeka.

Velikega pomena za zakonsko življenje je vprašanje, v kakšni starosti je zakon sklenjen. Splošno se smatra, da mora biti žena le nekaj let starejši od neveste. To naziranje vlada po vsem svetu. Dr. Raheer se je pa prepričal, da mora biti le precej starejši. Razlika v starosti enega ali dveh let ne zadostja. Najboljši je zakon, kjer je nevesta stara 20, ženin pa 30 let. V mlajših letih sklenjena zakonska zveza se kmalu razdere ali pa vsaj ne prinese trajne sreče.

Recimo, da vzame 24letni mladenič 20letno dekle za ženo. Čez 16 let bo ona štela 36, on pa 40 let. Moški pri 40 letih je mnogo mlajši od ženske pri 36 letih, in prav tu se začneta težave. Narava je ustvarila človeka tako, da se ženska razvije prej. 17letni mladenič je še pravi otrok, medtem ko je dekle s 17 leti že dama. Če torej ženska prej dorase, tudi prej odvede. To se lahko izravna v zakonskem življenju z večjo starostno razliko. Če je mož 10 do 15 let starejši od žene, je zelo verjetno, da se bosta postarala približno istočasno in da postaranje enega izmed njih ne bo kalilo zakonske sreče.

Zakonske zveze med mladeniči in dekleti izpod 20 let so le redko trajne srečne. Dekle se sicer lahko omoži še mlado, toda mladenič naj se ne oženi premlad, pa naj bo še tako zaljubljen, sicer se prehitro naveliča zakonskega jarma.

Zanimivo je tudi opazovanje, kdaj so zakonci najbolj nagnjeni k ločitvi ali katera je nevarna doba zakonskega življenja ko je treba najbolj paziti na družinsko soglasje. V prvih dveh letih zakonskega življenja pride le redko do resnejših nesoglasij ali sporov. Tretje leto je še usodnejše, kajti ljubezen se začne ohlajati. Ta usodna doba traja do šestega leta zakonskega življenja. Potlej pa nevarnost ločitve že pojema in pričinja se doba pomirjenja. Ta traja do desetega leta. Po desetih letih otopi čustveni odnosi in počasi nastaja med zakoncema dobro tovarštvo. To je drugo razdobje zakonskega življenja, ko stopi na mesto ljubezni čar navad. Ločitve so redkejše, ljubosumnost popusti in zakonca živita že kot dobra prijatelja, ki sta navezana drug na drugega in ki poznata vse svoje napake in slabosti. To je razdobje izravnane življenja, ko čustva ne kale več zakonske sreče. Namesto ljubezni se pojavi medsebojna cenitev. Starajoči se zakonci so si dražji, kakor so si bili kdajkoli. To mirno življenje traja do pozne starosti. V tem razdobju so zakonci že povezani med seboj z vezmi, močnejšimi od vseh čustev mladosti. Ta do groba trajajoča mirna ljubezen je tako vroča, da more vrtoglava mladost o nji v najboljšem primeru samo sanjati.

Postani in ostani član

Ciril Metodove družbe!

RADIO

Liubliana

od 22. do 29. septembra.

Nedelja, 22. septembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Radijski jazz. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (prijatelj Valerian Učak). — 10: Tijardovič: Mala Floramy, opereta (plošče). — 11.45: Sestre Finkove pojo (pri klavirju prof. Marjan Lipovšek). — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 17: Kmetijska ura: Kmetijski tisk (Ludvik Puš). — 17.30: Koncert Delavskega pevskega društva. — 18.15: Iz operet (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Slovenski vokalni kvintet (ob 10letnici obstoja). — 21: Napovedi, poročila. — 22.15: Gosli in kitara (Marin Slavko in Stanko Prek).

Ponedeljek, 23. septembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Vaški umetniki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski salonski orkester. — 14: Poročila. — 18: Bolezni črevesja (dr. Božena Zajc-Lavričeva). — 18.20: Orkestralni koncert (plošče). 18.40: Delo naše postaje v prihodnjem letu (prof. France Koblar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Lahke solistične točke (plošče). 20.30: Večer operne glasbe (Marija Golobičeva in radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli trio.

Torek, 24. septembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura. — 12: Veseli slovanski napevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Koncert godbe grenadirske garde (plošče). — 18.40: Glasbeni spored naše postaje v prihodnjem letu (dr. Dolinar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave (Fran Lipah). — 20: Pester spored radijskega orkestra. 21.30: Operni spevi (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Cimermanov kvartet.

Sreda, 25. septembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Obisk pri Waldteufelu (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Dvorak: Slovanski plesi, simfonična suita (igra Češka filharmonija, dirigent Vaclav Talich (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: S kolesom v šolo. — Nekaj o cestnem redu (Janjo Sicherl). — 18.40: Mladinske oddaje naše postaje v prihodnjem letu (prof. Niko Kuret). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Kvartet mandolin. — 20.45: Poskočnice (plošče). — 21.15: Pevski koncert Angela Jarca (pri klavirju prof. Lipovšek). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Prenos lahke glasbe iz kavarne »Nebočnik«.

Četrtek, 26. septembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: V modernem ritmu (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Šramel »Ljubljana«. — 14: Poročila. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Prosvetni spored naše postaje v prihodnjem letu (ravnatelj Vinko Zor). — 19: Napovedi, poročila. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Čustvene in razigrane za vesele in zaspane (pela bosta Jožek in Ježek). — 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Operetni zvoki (radijski orkester).

Petek, 27. septembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura. — 12: Koncert zbora »Lira« iz Kamnika (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski salonski orkester. — 14: Poročila. — 14.10: Turistični pre-

gled Tujskoprometne zveze. — 18: Ženska ura: Gospodinska posvetovalnica. — (Helena Kelharjeva). — 18.20: Smetana: Walensteinov tabor (igra orkester praeke radijske postaje). — 18.40: Slovstveni in dramski spored v prihodnjem letu (prof. France Koblar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Koncert (Sodelujejo: Mila Kogejeva in radijski orkester). — 21.30: Praška dekleta, češke pesmi (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Domači kvartet.

Sobota, 28. septembra: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan

venček veselih zvokov (plošče). — 12: Plošča za ploščo. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošča za ploščo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Pravljice bo pripovedovala Ukmar-Boltarjeva. 17: Drobiž za drobiž (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18.40: Zabavne oddaje naše postaje v prihodnjem letu (prof. Niko Kuret). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanje-politični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Smo skuhal dovtipov zmes, natresli pesmi, godbe vmes. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Žalosten konec zadnjega ljubimca lepe vohunke

V kartuzijanskem samostanu blizu Barcelone v Španiji je živel tudi brat Rihard. Pod tem imenom se je skrival pred svetom mož, ki je bil zadnji ljubimec slavne plesalke Mate Harijeve, katero so v prejšnji svetovni vojni ustrelili v Franciji zaradi vohunstva v prid Nemčiji. Redovnik Rikard je bil v resnici Pierre de Mortisac. Po svojih starih je bil podedoval veliko premoženje. V Parizu je imel hišo, v Angliji lep grad, v Italiji pa vilo. Živel je torej lahko, kakor se mu je hotelo.

Nekega dne se je seznanil v Parizu z Mato Harijevo in takoj se je zaljubil v njo. Toda lepa plesalka ga je odklonila. Razočaran se je vrgel v vrtinec življenja, da bi pozabil svojo ljubezen. Ko je pa drugič srečal kraljico svojega srca, je še bolj podlegel njenim čarom. Kmalu je Mata Harijeva odpotovala v Pariz, kjer je bila aretirana. Ko je Pierre de Mortisac izvedel to, je odhitel za njo. Mata Harijeva je bila pa obsojena na smrt in Mortisac je storil vse, da bi lepo vohunko rešil. Rotil je ves svet, da je nedolžna in da je postala žrtev maščevanja. S pomočjo denarja je na vse načine poskušal priti do nje v ječi, toda pri tem je prišel v roke sleparjem, ki so mu lagali, da bo Mata Harijeva rešena, češ da imajo dobre stike z jetniškimi pazniki in z oficirji za usmrteve vohunke določene čete. Vse te da bi bilo treba podkupiti.

Sleparji so mu potem zatrjevali, da so jih že podkupili in da bo plesalka le na videz ustreljena. Kot navidezno mrtva da bo lahko

ponoči vstala iz krste in pobegnila čez mejo v Španijo.

V svojem obupu je Mortisac verjel vsaki besedi in radodarno podpiral sleparje z velikimi zneski. Ko je pa prišel dan usmrteve, je Mata Harijeva na morišču zares izkravavala. To je Mortisaca tako potrla, da ni nikjer več našel miru. Le redko so ljudje še kaj slišali o njem. Svojemu premoženju se je odpovedal v korist dobrodelnim zavodom, sam je pa odšel v samostan kartuzijancev.

Leta so mirno tekla. Ko je nastala v Španiji krvava državljanska vojna, vladni vojniki niso hoteli nastopiti proti kartuzijancem, ker je bilo znano, da žive ti redovniki zelo skromno in da nimajo nobenega premoženja. Nekega dne se je pa razširila vest, da je v kartuzijanskem samostanu skrito orožje. To je zadostovalo, da je vdr'a v samostan četa revolucionarjev in aretirala vse menihe, zbrane pri polnočni službi božji.

Temeljito so samostan preiskali, na niso našli ničesar. Pri zaslišanju so menihi molčali, ker jih je vezala zaobljuba večnega molka. S tovornim avtomobilom so jih odpeljali v bližnji taborišče, kjer so jih obsodili. Pa tudi pred revolucionarnim sodiščem so menihi molčali. Ko so jim zastavljali vprašanja, so samo tiho molili. Prizaneseno je bilo samo dvema, ker sta bila tužca, drugi so pa morali na bojišče. Od teh dveh je svet zvedel, da je bil ustreljen tudi brat Rikard, zadnji ljubimec Mate Harijeve.

»Pisane« v »Domovnik«!

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni

POSOJLO

dajemo našim članom in varčevalcem. Ugodni pogoji. Vloge obrestujemo po 5 odstotkov, vsi varčevalci brezplačno zavarovani. Ne odlašajte več, javite se čim prej. Zadruga »Moj dom«, zastopstvo Maribor, Aleksandrova c. 64. Priložite znamke 3 din.

ŠIVALNI STROJ, KOLO ALI OTROŠKI VOZIČEK

najboljše kupite, prodaste ali zamenjate v trgovini J. Uršiča, Celje, Narodni dom.

HRSUK TEPK ZA ŽGANJEKUHO

kupimo vsako množino. Potnik in drug, Ljubljana, Metelkova 13.

PLETILNE STROJE

okrogle, kakor tudi ves pribor, rezervne cilindre, rezervne dele in igle za vse sisteme in modele dobite najpovoljnejše pri tvrdki: Stroji za pletenje »MAYO«, Maribor Gregorčičeva 6

JABOLČNIK IZ TROPIN

napravite izvrsten, ako pridenete snov »jablus«. S postnino stane 100 litrov 71, 200 litrov 137, 300 litrov 191, 400 litrov 251 din. Že čez 1000 pohvalnih pisem. Glavno zastopstvo: »Jablus«, Podčetrtek.

DENAR V NEPREMIČNINI

je danes najvarnejše naložen. Proda se novozidana hiša (8 prostorov, drvarnica, pralnica, 500 kvadratnih metrov vrta) za 112.000 din. Letni donos po dosedanjih razmerah 10.000 din. Vprašajte: »Krcma«, Maribor-Pobrežje, Gosposvetska 56

MOŠTOVA ESENCA »MOSTIN«

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najnižimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov din 20.—, po pošti din 40.—, 2 steklenici po pošti din 65.—, 3 steklenice po pošti din 85.—

NOV REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 6 din, po pošti 14 din, 3 zav. po pošti 29 din, 4 zav. po pošti 35 din. Mnogo zahvalnih pisem.

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa sarco drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

ZAHTEVAJTE NOVI CENIK

NAJVEČJA DOMAČA TRGOVSKA
HIŠA V JUGOSLAVIJI

CELJE 97

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

TAŠČA JE BOLNA

Hlačar: »Gospod živinozdravnik, pridite hitro, moja tašča je zbolela!«

Živinozdravnik: »Oprostite, jaz sem vendar živinozdravnik.«

Hlačar: »Nič za to! Tašča je namreč dobila oslovski kašel, a osel je vendar žival.«

Usoda ljudi!

Znameniti grafoog F. T. Karmah se je odločil izdelati Vam horoskop. Njegova priznana sposobnost videti prihodnost v življenju drugih, ne glede na razdaljo, meji na čudovitost. Grafoog F. T. Karmah Vam pove po resnici vso Vašo usodo, kdaj lahko dosežete uspeh ali najdete srečo tako v pogledu ljubezni, trgovine, loterije itd.

Njegov popis minulih, sedanjih in bodočih dogodkov vzbudi Vaše začudenje in presenečenje. Ne bodite otožni, ne jadikujte, kajti vse se o pravem času obrne na bolje.

Sporočite mi Vaš naslov in povem Vam o Vaši bodočnosti, sedanjosti in preteklosti več Lego bi smatrali za zmožno. Kupci knjige »Naš život in okultne tajne« dobijo vse gori omenjeno brezplačno. Pošljite še danes natančen naslov in rojstne podatke ter v naprej 30.— din za knjigo »Naš život in okultne tajne« na čekovni račun 17453, na točno in stalno addresso:

F. T. Karmah Žalec

NOVOST!

**SAMO
DIN 49.50**

Št. 62.300 Anker-ura
pravi švicarski stroj.
Dobra kvaliteta, lep
kromiran okrov
s pisмено garancijo

Din 49.50

Štev. 62.301 ista s
osvetljenimi kazilci
in številčnico

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki
vam ga pošlje
stanj in poštnine
prosto

H. Sufiner

Ljubljana 6
Lastna protokollirana
tovarna ur v švic.

Zanatska banka

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
A. D.

PODRUŽNICA LJUBLJANA

nemoteno

dovoljuje posojila obrtnikom
in obrtnim podjetjem

Naznanilo!

IRUS-MLINI Za meljavo vsakega žita.
Naznanjam vsem kupcem Original IRUS-mlinov, da mi je tovarna Iruswerke J. Rilling & Söhne, Dusslingen v Nemčiji, poverila zastopstvo za Jugoslavijo že v letu 1939. ter imam zastopstvo še vedno in se zainteresiranim najtopleje priporočam. Zavoljo slabih izkušenj navedena tovarna prejšnjemu zastopniku g. Stefanu Turnšku iz Ljubljane že od konca leta 1938. ni ničesar več dobavljala. Ker pa prodaja g. Turnšek še vedno slične ponarejene mline za Irus-mline, opozarjam, da za te jaz oziroma tovarna ne prevzame nobene odgovornosti.

Bogoljub Hartlieb

poobl. mlinostavec in zastopnik IRUS-mlinov
pošt. Kranjska gora

FITODIN za vse jesenske setve!

Da bi pomagali našemu malemu kmetu in mu omogočili z malenkostnim izdatkom močno povečati pridelek žita, smo

cene FITODINU znatno znižali

od 2 din na 1 din pri odvzemu nad 50 gramov in na din 1.50 pri manjših naročilih.

Nobene setve brez FITODINA

ker FITODIN krepi rastlino, ji da močno rast in obilen pridelek. Vsa pojasnila daje

FITODIN, Ljubljana, poštni predal 139

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Pjotr-Rasputin**
Ravljien: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broštrana knjiga: dtn 10.—
Vezana knjiga: dtn 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5